

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

NAUJAS VADOVĖLIS – **Petras Maksimavičius** 3

MINĖJIMAI

ROMĄ KALANTĄ PRISIMENANT – **Darius Vilimas** 5

KULTŪROS BARUOSE

ATOSTOGOS ITALIJOJE PRABĖGO LYG VIENA MINUTĖ – **Božena Bobinienė** 7
 „TAMOŠIUS BEKEPURIS“ – **Asta Pečiulienė** 11

ŠVIETIMAS

KELIONĖS Į LIETUVOS PAJŪRĮ – **Vaiva Vaicekauskaitė** 13
 LAZDIJŲ VIEŠOJOJE BIBLIOTEKOJE – **Inesa Nevulytė** 16
 PUNSKO MOKYKLOS ŠVENTĖ – **Dalia Makauskienė** 17
 ŠEIMA – MIKROPASAULIS – **Jurgita Stankauskaitė** 20

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

ONUTĖ VAILIONYTĖ-CIBOROVSKA – **Eugenija Pakutkienė** 22

KALBOS KERTELĖ

APIE FILMĄ – **Birutė Burdinaitė-Ołow** 26

SKELBIMAI

Viršeliuose:

Choras „Dzūkija“ su serbų dainų ir šokių ansambliu Riminyje
 (Valdo Žilionio nuotr.)

Kapela „Klumpė“ ir „Vyčių“ šokėjai (Lucijos Jonuškaitės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
 ul. A. Mickiewicza 23
 tel. / faks. (+48) 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny,
 ul. Wileńska 9
 tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
 Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
 Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołow
 Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
 KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
 Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2022-06-27

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
 nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė
 nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
 Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
 SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

**DOFINANSOWANO
 ZE ŚRODKÓW
 BUDŻETU PAŃSTWA**

**DZIAŁALNOŚĆ ZMIERZAJĄCA DO OCHRONY,
 ZACHOWANIA I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI
 KULTUROWEJ LITEWSKIEJ MNIEJSZOŚCI**

Wydanie 24 numerów dwutygodnika "Aušra"

**DOFINANSOWANIE
 325 000 zł**

**CAŁKOWITA WARTOŚĆ
 375 000 zł**

Publikacija yra žodyje jedyne poglądy autorų i nie
 može być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem
 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
 gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
 ir televizijos
 rėmimo fondas
 (gauta parama per
 projekto įgyven-
 dinimo laikotarpį
 – 8000 eurų).

SPAUDOS,
 RADIJO IR
 TELEVIJOS
 RĖMIMO
 FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Kiekvienas metų laikas turi savo žavesį, bet ir savo rutiną skirtingų profesijų žmonėms. Ūkininkams ypač orai diktuoja užimtumą. Mokytojams irgi metų laikai didžiąja dalimi diktuoja darbus. Atsilus orams ir einant atostogų link mokyklose prasideda pats įdomiausias laikas – ekskursijų sezonas. Vaikai entuziastingai laukia, kada pajudės iš namų, o mokytojai kremta nagus, ar viskas pasiseks. Ir kai išleidžia paskutinį ekskursantą sveiką ir laimingą, atsidūsta. Šiemet mokyklose gausu išvykų – pavargę nuo karantininio sėdėjimo namuose, visi su skubo naudotis laisve ir geru oru. Taigi ir mūsų „Aušros“ pastarieji numeriai gyvi išvykomis. Nenuostabu. Kiekvienas norim pasidalinti smagiai ir prasmingai praleistomis akimirkomis.

Šiame numeryje rasite ir straipsnių, nukeliantį mus į ne tokius džiugių laikus. Primename pusės amžiaus senumo Romo Kalantos istoriją ir jo auką laisvei. Šie metai paskelbti Romo Kalantos metais. Beje, jo auka gūdžiais 1972–aisiais turėjo labai didelį poveikį jaunimui, kuris jau buvo be pamirštąs Lietuvos laisvės siekius. Ir štai devyniolikmetis jaunuolis... Deja, tik tragiški įvykiai sukrečia visuomenę ir geba ją pažadinti.

Grižkime prie šiandienos įvykių Ukrainoje. Jau lyg ir spėjome apsiprasti su besitęsiančiu karu. Žinios iš Donbaso tapo mūsų rutina ir taip nejaudina, kaip anksčiau. Neapsigaukime ir nenurimkime, neapsnūskime. Niekas nepasikeitė. Rusai nėra nė kiek mažiau pavojingi negu ligi šiol. Nepamirškime remti kovojančios Ukrainos. Geriausiai kiekvieną mėnesį, paskaičiavę, kiek kiekvienas galime skirti tam tikslui lėšų. Tik visiškai nugalėję pavojingą drakoną, savo žemėje galėsime patys jaustis saugūs.

Naujas vadovėlis

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Baigiantis mokslo metams dienų šviesą išvydo vadovėlis, skirtas naujam dalykui – istorijai ir dabarčiai – mokyti Lenkijos vidurinių mokyklų pirmoje klasėje. Jis dar laukia galutinio Lenkijos edukacijos ministerijos ekspertų patvirtinimo, tačiau jau dabar kelia daug aistrų ir diskusijų. Apie naujo dalyko mokymo planus rašėme „Aušroje“ kiek anksčiau. Jau tada Lenkijoje daug diskutuota apie tai, ar mokytojams pavyks istoriją ir dabartį nešališkai sujungti bei tinkamai perteikti mokiniams. Abejonių kilo todėl, kad kaip tik šiuo metu Lenkijos visuomenė gerokai suskilusi naujausios istorijos vertinimuose. Ne tik eiliniai žmonės, bet ir istorikai kartais nesutaria, kurie jos momentai buvo reikšmingi valstybei, o kurie reiškė stagnaciją. Šias diskusijas sėkmingai įaudrina politikai, siekiantys ne tiek populiarinti istoriją, kiek pasinaudodami jos įvykiais – politiškai laimėti ir pritraukti visuomenės dėmesį. Nevienodai taip pat vertinami istorijos dalyviai. Juk vieni buvusį prezidentą Lechą Valensą (Lech Wałęsą) laiko didvyriu, kiti – išdaviku ir socialistinės Lenkijos specialiųjų tarnybų bendradarbiu. Tokių pavyzdžių apstu. Taigi kaip su tuo susidorosį mokytojai? Juk jie taip pat turi teisę turėti savo nuomonę apie nesenus istorijos įvykius. Dar sudėtingiau mokiniams – dėl amžiaus jiems gana sunku savarankiškai ieškoti atsakymų į rūpimus klausimus ir kritiškai vertinti praeitį.

Vadovėlio „Istorija ir dabartis“ autorius prof. Wojciechas Roškowskis (Wojciech Roszkowski) įsitikinęs, kad naujas vadovėlis padės jaunimui geriau orientuotis naujausioje Lenkijos

istorijoje ir tas jaunimas taps labiau patriotiškai nusiteikęs. Tai kilni idėja, tačiau svarbu, kaip ji bus įgyvendinta: ar tai bus tik istorijos pasakojimas, ar pasinaudojant ja bus žengiama politikavimo ir kryptingo ideologizavimo link. Šiandien jau girdime istorijas, kai net šeimyninių švenčių metu dėl skirtingų politinių pažiūrų ne visi šeimos nariai susėda prie vieno stalo. Tai juk paveikia visus šeimos narius, taigi ir jaunimą.

Naujo vadovėlio dar nevarčiau, tačiau kiek teko skaityti spaudoje – jame atsiras skyriai apie vadinajamą gender ideologiją. Kita dalis pavadinta „Intelektualiniai Europos iškrypimai“, dar du skyriai skirti šventajam Jonui Pauliui II. Vadovėlio autorius nėra naujokas. Praeityje dalyvavo antikomunistiniame judėjime, už ką jam ne kartą skirti aukšti valstybiniai apdovanojimai. Autoriui nesvetima taip pat politinė veikla: 2004–2009 m. jis buvo Europos Parlamento narys. Pastaruoju metu rašo ne tik mokyklinius vadovėlius – yra taip pat išleidęs nemažai knygų, kaip antai „Sudužęs veidrodis. Vakarietiškos civilizacijos žlugimas“ arba „Kristaus pasaulis“. Jis gan kritiškai vertina taip pat nesenus įvykius. Pavyzdžiui, kaltina 2007–2015 metais valdžiusiuosius, kurie, pasak jo, išdavė Lenkijos interesus ir pan.

Kas tie „Intelektualiniai Europos iškrypimai“? Vadovėlio autorius teigia, jog Europos Sąjunga administraciniais būdais stengiasi populiarinti ateizmą, riboja tikinčiųjų teises. Tokiu būdu naikinami Europos vertybiniai pamatai. Tačiau, kaip pažymi kai kurie naujojo vadovėlio vertintojai, sąvokos „intelektualiniai

Vadovėlis „Istorija ir dabartis“

iškrypimai“ nereikėtų vadovėlyje vartoti, kadangi tai politinės publicistikos sąvoka ar autoriaus politinių pažiūrų perteikimas, o ne raginimas kritiškai vertinti tai, kas vyksta europinėje erdvėje ar Europos Sąjungos administracinėse struktūrose. Jie taip pat atkreipia dėmesį, kad vadovėlyje propaguojamas euroscepticizmas, gan neigiamai aprašomas Vokietijos vaidmuo kuriant ir plečiant Europos Sąjungą.

Kritikos susilaukė ir vadinamosios gender ideologijos pristatymas. Ji prilyginama jau mums žinomoms, tarkim, socializmo ar liberalizmo ideologijoms. Liberalizmas ar nacizmas jau gana solidžiai mokslininkų išnagrinėti ir niekam nekyla abejonių, kada ir kaip šios ideologijos atsirado bei kuo pasižymėjo, o dėl gender apibrėžimo dar vyksta įnirtingos diskusijos. Dar daug kam neaišku, kas tas gender ir ar tai išvis galima jau pavadinti ideologija. Kritikai taip pat pažymi, jog naujo dalyko dėstymo penkiolikmečiams rezultatai gali būti priešingi, negu tikimasi. Teigia, kad ideologizuojamam jaunimui pažinti savąją istoriją ir jos sąsajas su dabartimi gali tapti dar labiau neįdomu.

Wroclavo universiteto Istorijos daktikos ir mokslo apie visuomenę

katedros profesorius Karolis Sanojca (Karol Sanojca) pabrėžia, kad vadovėlio autorius yra žymus ir vertinamas mokslininkas, tačiau vadovėlis nėra gerai parengtas. Tai labiau istorijos esė, kur atsispindi pačio autoriaus pažiūros. Pasak jo, mokiniams skirtas vadovėlis turėtų būti kitaip parengtas. Nors autorius turi teisę pateikti savo nuomonę ir vertinimus, tai derėtų daryti kito pobūdžio knygoje, o ne mokykliniame vadovėlyje. Profesorius atkreipia dėmesį, kad jame atkartojama jau seniai lenkų historiografijoje pernelyg įkyriai skiepijama nuostata, kad Lenkiją visi ir visada vien skriaudė. Tų patirtų skriaudų nuolatinis vardijimas gali

išugdyti nusivylusius žmones arba norinčius pakeisti esamą padėtį.

Žiūrint iš mūsų, Seinų krašte gyvenančių lietuvių, perspektyvos, galima būtų šiai profesoriaus minčiai pritarti. Mane visada stebino ilgus metus Seinuose rengiamų patriotinių iškilmių formos. Visuomet daugiausia dėmesio skiriama sukarintoms eisenoms – ar tai būtų vadinamojo Seinų sukilimo minėjimas, Nepriklausomybės diena, Gegužės 3-iosios konstitucijos paskelbimo metinės, ar religinė procesija miestelio gatvėmis. Visada jose dalyvauja kariai, policijos, sienos apsaugos pareigūnai arba vadinamųjų rekonstrukcinių grupių nariai, karines uniformas vilkintis vidurinių mokyklų jaunimas, pilsudskininkų aprangą dėvintys miestelio gyventojai. Beveik visada aidi istorinius įvykius minintys garbės sargybos šūviai. Bent man atrodo, kad tuose paraduose nejuntama džiaugsmo, o labiau demonstruojama nuoskaudos, priekaištai, girdisi „šauksmas“. Ne kartą teko užsieniečiams, dažniausiai lietuviams, aiškinti, ką reiškia Berznyko kapinėse prie vadinamajam Nemuno mūšiui atminti skirto obelisko ant akmenų iškaltas įrašas: „Kamienie wołać będą“ (liet. Akmenys šauks). Gal aš klystu, tačiau suprantu tai kaip amžiną šauksmą ir priminimą, kad 1920 m. lenkai buvo skriaudžiami.

Irenos Gasperevičiūtės nuotrauka

Romą Kalantą prisimenant

DARIUS VILIMAS

Šiomet iškilmingai prisimintas Romo Kalantos aukos 50-metis nukelia mus į tą laiką, kai tuometėje Lietuvoje prasiveržė protestas prieš sovietinę okupaciją ir rusifikaciją. Kaip tada atrodė vadinamoji Lietuvos Sovietinė Socialistinė Respublika?

Ginkluotas pasipriešinimas jau buvo senokai palaužtas, ryškesnių protesto formų nebuvę, neveikė ir jokios kiek stambesnės pagrindinės antisovietinės grupės. Negausūs prieškarinio Lietuvos visuomenės veikėjai ir ginkluotos rezistencijos dalyviai, sugebėję išlikti represijų ir Sibiro tremčių gironose ir grįžti namo, buvo įdėmiai stebimi gausių sovietinio saugumo seklių ir jų informatorių būrio. Kaip tik 1972 m. pavasarį maištingesnių jaunų katalikų kunigų pradėta leisti „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“, bet tas darbas dar tik įsibėgėjo, o ir daugelis kronikininkų rėmėjų telkėsi mažesniuose miesteliuose ir kaimuose, kur ne tik buvo galima lengviau užsimaskuoti, bet ir pastebėti valdžios atsiųstųjų ar vietinių skundikų veiksmus.

Ir štai Kaune 1972 m. gegužę trinkteli tokia bomba! Nusizudė jaunuolis, protestuodamas prieš esamą santvarką. Sutrikę vietos milicininkai, saugumiečiai ir netgi sovietiniai kareiviai (Kaune tuomet buvo dislokuota daug sovietinių pajėgų) keletą dienų brutaliai vaiko Laisvės alėjoje protestuojančią minią.

Kas tas jaunuolis, dėl kurio žūties kilo toks triukšmas? Dėl kurio suūžė visa lietuvių išeivija, išėidama į protesto mitingus Vakaruose, o nusenęs Maskvos vietininkas Lietuvoje A. Sniečkus teisinosi savo ponams, kad tai visai ne antisovietinis

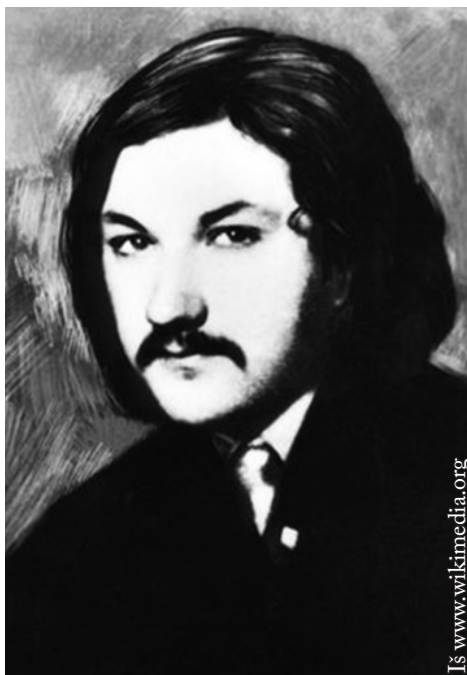
protestas, o tik apolitiškų chuliganų-hipių išpuolis. Dėl kurio nėrėsi iš kailio saugumiečiai ir valdiški medikai, apšaukę jį šizofreniku, nesuvokusiu savo veiksmų.

Romas Kalanta gimė Alytuje 1953 m. vasario 22 d., taigi buvo dzūkas. Šeima 1963 m. persikėlė į Kauną. Romo tėvas kariavo sovietinėje 16-ojoje lietuviškoje divizijoje, buvo partinis. Romo motina buvusi labai religinga, stengėsi savo vaikus auklėti krikščioniška dvasia, lankė bažnyčią. Romas net pareiškęs norą tapti kunigu. Tebesiginčijama, ar susideginimo dieną jis buvęs komjaunuolis. 1971 m. R. Kalanta turėjo baigti vidurinę mokyklą, bet neišlaikė kelių egzaminų, todėl perėjo mokytis į vakarinę mokyklą. Jaunuolis buvo taikaus būdo, gana uždaras, mėgstantis analizuoti, nelinkęs atvirai bičiulauti, niekad nebuvo sulaikytas ar patekęs į milicijos akiratį. R. Kalanta

buvo apsiskaitęs, mėgo sportą, rašė eilėraščius, domėjosi muzika, hipių judėjimu. Labai mėgo „The Beatles“ muziką, pats grojo gitara. Atrodė kaip tipiškas to meto Lietuvos hipis – augino ilgus plaukus ir kopijavo užsienio hipių aprangą. Paskutiniaisiais gyvenimo metais išryškėjo Romo nusivylimas gyvenimu, jo piešiniuose kartojosi aukos motyvas, dažnai buvo vaizduojamas kryžius, ugnis ir žmogus. Po R. Kalantos žūties valdžia ieškojo kokių nors jį kompromituojančių faktų, norėjo jį apšaukti alkoholiku ar narkomanu, bet šie spėjimai nepasitvirtino.

1972 m. gegužės 14 d. apie vidudienį Romas Kalanta atėjo į Kauno muzikinio teatro sodelį. Manoma, kad ši vieta pasirinkta neatsitiktinai, nes ji buvo prieš miesto Vykdomąjį komitetą. Remiantis įvykio liudininkų parodymais, jis sušuko „Laisvę Lietuvai“ ir apspylė benzinu. Arčiausiai stovėję žmonės puolė jį gesinti lietais ir paltais, tačiau atvykusi greitoji medicinos pagalba R. Kalantą išvežė į ligoninę jau netekusį sąmonės. Ligoninėje jis ir mirė gegužės 15 d. 4 val. ryto. Mirties liudijime konstatuoti sunkūs viso kūno nudegimai. Į ligoninės palatą įleisti tik Romo motina ir brolis, gydytojams liepta daryti viską, kad jo gyvybė būtų išgelbėta. Valdžia bijojo galimo skandalo.

Tikrasis skandalas kilo po to, kai valdžios nurodymu R. Kalantos laidotuvės buvo paankstintos dviem valandomis ir įvyko gegužės 18 d. 14 val., o ne 16 val., kaip pranešta anksčiau. Kapinės buvo apsuptos didelio milicijos pareigūnų būrio, laidotuvėse dalyvavo tik žuvusiojo artimieji. Pareigūnai apsiriko – prie

Romas Kalanta

Is www.wikimedia.org

Kalantų namų susirinkęs jaunimas, sužinojęs, kad laidotuvės jau įvykusios, labai pasipiktino. Susirinkusieji sustabdė eismą ir Vytauto Kaladės bei Antano Kačinsko paraginti nutarė eiti miesto centro link. Pakeliui minia vis gausėjo, skandavo šūkius „Laisvę Lietuvai“, „Laisvė“, „Rusai, lauk iš Lietuvos“, prisijungė ir vyresnių žmonių. Prie Katedros demonstrantai pagerbė R. Kalantą minute tylos ir nužygiavo susideginimo vietos link. Prie susideginimo vietos (ir Vykdomojo komiteto) R. Baužys, A. Kačinskas, V. Kaladė, V. Urbonavičiūtė skandavo šūkius apie R. Kalantą, taip pat šūkius, nukreiptus prieš miliciją. Milicininkai ir KGB darbuotojai bandė minią išvaikyti, bet pajėgų neužteko ir demonstrantai tęsė savo eisną. Laisvės alėja apie 3000 žmonių ėjo Kauno milicijos valdybos ir KGB link (kitame alėjos gale), rengėsi šturmuoti šiuos pastatus, į kuriuos buvo vedami suminti demonstracijos dalyviai. Prie buvusios Įgulos bažnyčios milicininkų grandinės demonstrantai nepralaužė ir grįžo į Romo susideginimo vietą, kur vėl pagerbtas jo atminimas. Prie demonstrantų prisidėjo ir kiti, dažnai atsitiktiniai žmonės, kurie svaidė į malšintojus akmenis, bandyta statyti barikadas. Susirėmimai užsitęsė iki vėlaus vakaro, kai milicijai į pagalbą atvyko Vidaus reikalų ministerijos kariuomenės kareiviai, ginkluoti specialia įranga (lazdos, šalmai, skydai) ir po žiaurių grumtynių jaunimas buvo išvaikytas. Tamsoje nuo kareivių nukentėjo ne tik protestuotojai, bet ir draugovininkai, neturėję jokių skiriamųjų ženklų. Naktį mieste budėjo milicija, kariuomenė ir saugumiečiai, jo centre kilo keletas gaisrų.

Kitą dieną, gegužės 19-ąją, vietinė valdžia jau buvo pasiruošusi malšinti protestuotojus, bandė nuvaikyti Romo žūties vietoje besirenkančius žmones, kurie dėjo gėles, uždegė žvakes. Civiliai apsirengę milicininkai bandė išsklaidyti augančią minią.

Apie 16 val. jie vėl ėmė vaikyti ir mušti žmones. Prasidėjo susidūrimai su malšintojais, tik šįkart Laisvės alėjoje pasirodė kariškių mašinos ir pilna karine ginkluote aprūpinti kareiviai. Laisvės alėja buvo blokuota ir apsupta, daugelis demonstrantų sumušti ar suimti. Tą dieną malšintojai skyrėsi ypatingu įniršiu ir mušė visus, kas tik pasitaikė po ranka, nekreipdami dėmesio, ar tai moterys, ar vaikai. Demonstrantai buvo išvaikyti per dvi valandas, jų buvo apie 2000.

Iš viso represiniuose veiksmuose dalyvavo apie 7000 slopintojų. Neramumų metu kurį laiką užblokuota Laisvės alėja. Milicija ilgaplaukius vyrus veždavo į tardymo skyrius, ten sumušdavo, po to nukirpdavo plaukus ir (jei nerasdavo antitarybinės veiklos įrodymų) išveždavo apie 50 km už miesto, paleidę liepdavo namo grįžti pėsčiomis. Oficialiais duomenimis, per R. Kalantos laidotuvių protesto demonstracijas sulaikyti 402 asmenys, iš kurių beveik pusė buvo besimokantis jaunimas. Iš sulaikytųjų 33 asmenys patraukti administracinėn atsakomybėn, 8 – baudžiamojon. Visi jie nuteisti iki 3 m. laisvės atėmimo bausme, bet ne politiniu pagrindu, o neva už chuliganišką elgesį ir viešosios tvarkos pažeidimą.

Tai tik sausi faktai iš oficialių bylos ataskaitų. Iš tikrųjų sovietinė Lietuvos valdžia rimtai išsigando. Viešai skelbta, kad teisiamieji yra žemo išsilavinimo ir į alkoholizmą linkę asmenys, taigi visuomenės padugnės. Nors tarp demonstrantų būta daug studentų, to fakto valdžia oficialiai neafišavo, daugelis jų tyliai išmesti iš aukštųjų mokyklų. Daug demonstrantų neoficialiai nufotografuoti, vėliau, išsiaiškinus jų asmenybes, jais rimtai „užsiimdavo“ KGB pareigūnai.

Kilo didelis rezonansas ne tik užsienyje, bet ir Lietuvoje. Po R. Kalantos žūties čia bandė susideginti dar keli žmonės. Apie šiuos įvykius visuomenė nesužinojo ir jie buvo nuslėpti, nesukėlė masinių demonstracijų,

todėl neturėjo didesnės reikšmės Lietuvos pasipriešinimo judėjimui. Komunistai ir saugumiečiai vykdė aktyvias „profilaktines“ perauklėjimo priemones, A. Sniečkus Maskvai raportavo apie sėkmingą kovą prieš hipius, „degraduojančius chuliganiškai nusiteikusius elementus“.

Romas Kalanta liko tautos atmintyje kaip didvyris. Jo užrašų knygelėje rastas įrašas „dėl mano mirties kalta tik santvarka“ parodė, kad jis nusižudė, protestuodamas prieš sovietinę okupaciją... Iki Lietuvos Nepriklausomybės buvo likę beveik 18 metų. Bet dar ilgai jaunimas dainavo dainas apie Romą Kalantą, o kiekvienas jį primenantis viešas užrašas ant sienos sukeldavo saugumiečių įniršį.

1972 m. gegužės įvykiai parodė, kad okupuotoji Lietuva, nepaisant visų sovietinių represijų ir smegenų „plovimo“, nepalūžo ir išsaugojo savyje laisvės troškimą.

Šiandien, praėjus pusei amžiaus nuo Kauno įvykių, R. Kalanta pagaliau pradėdamas atminti su derama pagarba. Rengiamos mokslinės ir atminimo konferencijos, tų įvykių atgarsius matome meniniuose filmuose, net pastatyta roko opera. Kodėl tai atsitiko pavėluotai? Atsakymas tik vienas, nors ir nelabai patogus. Kadangi po sovietinio režimo žlugimo desovietizacija Lietuvoje neatlikta, žmonėms, tuomet vykdžiusiems represijas prieš protestų dalyvius ar šmeižusius R. Kalantą spaudoje, leista ramiai užbaigti savo gyvenimo kelią nenubaustiems. Tėnka pritarti vienam iš 2002 m. knygos apie R. Kalantą autorių, teigusiam, kad „1989 m. rugsėjo 1 d. buvo nutraukta baudžiamoji byla ir prieš 1972 m. nuteistus asmenis, jų veikloje nenustačius nusikaltimo sudėties, tačiau **logiškas žingsnis – iškelti bylas represijas vykdžiusiems žmonėms – nebuvę žengtas**“. Apmaudu. Represijų (ir fizinių, ir moralinių) vykdytojus reikėjo tada įvardyti bent dėl pagarbos Romo Kalantos atminimui...

Atostogos Italijoje prabėgo lyg viena minutė

BOŽENA BOBINIENĖ, PUNSKO „DZŪKIJOS“ CHORO DALYVĖ

Punsko LKN mišraus choro „Dzūkija“ ir Alytaus KKC kamerinio choro „Varsa“ dalyvių viešnągė Italijoje prabėgo lyg „itališka“ minutė... Kilusi iš Lietuvos ir keliasdešimt metų gyvenanti Italijoje gidė Aida Skorupskaitė* paaiškino mums, kad išgirdus italų sakant „minutėlė“ galima tikėtis, jog tai užtruks vieną valandą, vieną dieną arba akimirksnį. Įsitikinome, kad su kai kuriais Italijos atstovais susitarti tiesiog neįmanoma, tačiau sutikome ir tokių, kurie veikdavo labai operatyviai, išlaikė duotą žodį. Apie italų specifinį temperamentą, visišką atsipalaidavimą ir gyvenimą be streso teko girdėti anksčiau, bet niekas geriau neįtikins kaip asmeninė patirtis.

Choristų kelionės į Italiją, į XIII tarptautinį folkloro festivalį Riminije, įgyvendinimas dėl COVID-19 pandemijos užtruko daugiau kaip 2 metus. Atrodo, per tiek laiko visi reikalai turėtų būti idealiai sutvarkyti.

Koncerto akimirka

Tačiau taip nebuvo. Sunku buvo korresponduoti su rengėjais, iki paskutinės minutės tiksliai nežinojome, kur gyvensime, kaip atrodys festivalio koncertas, kur jis vyks. Bet savo lėšomis 2019-ųjų pabaigoje sumokėję dalyvio mokestį bei nakvynės išlaidas ryžomės nepasiduoti ir į saulėtą Italiją skristi. Taigi 2022 m. gegužės 16–23 d. Punksko „Dzūkija“ su Alytaus „Varsos“ atstovais (abiejų chorų vadovas Vidas Simanauskas) atstogavome prie Adrijos jūros.

Kliūčių būta anksčiau, tačiau jų

neišvengėme ir išlipę iš lėktuvo. Atvykome kelias dienas prieš festivalį. Organizatoriai apie tai žinojo ir žadėjo mus pasitikti, nuvežti į viešbutį. Tačiau oro uoste nieks mūsų nelaukė, tad, naudodami „Messenger“ programėlę, susisiekėme su gide Aida. Ji patarė mums nelaukti rengėjų, o patiems ieškotis viešbučio. 35 asmenų grupei su visais lagaminais teko susikraustyti į miesto transportą. Kelionės lavina, ir tai būtent pasitvirtina tokiomis situacijomis. Oras Riminije buvo puikus, nuotaikos – vis dar geros, tad bendromis jėgomis pasiekėme rezervuotą viešbutį prie pat Adrijos jūros pakrantės. Tai ir buvo mums atpildas už visas pandemijas ir trukdžius: karšta saulė, šiltas baltas smėlis, ošianti jūra, nuostabūs

San Marine

saulėtekiai ir saulėlydžiai – tikra atgaiva kūnui ir sielai.

Tačiau nesirengėme vien gulinėti paplūdimyje ir tenkintis besirengiančio turizmo sezonui kurortinio Riminio atmosfera. Kiekvieną rytą ruošėmės festivaliui, repetavome, nors iki galo nežinojome, kur ir kada jis vyks (jokios informacijos iš rengėjų nebuvo). Tik prieš pat koncertą į mūsų viešbutį atvyko dar viena užsieniečių grupė. Pamanėme, kad ir jie to paties festivalio dalyviai. Pasirodė – iš tiesų. Tai buvo serbai, kurie žinojo daugiau. Jie pasiūlė mūsų kolektyvui savo dviaukščiu autobusu kartu vykti į festivalio vietą.

Penktadienį, gegužės 20-ąją, įvyko minėtasis XIII tarptautinis folkloro festivalis Riminyje. Pasirodo, jis buvo sujungtas su Vaikų šiuolaikinių šokių konkursu. Folkloro festivalio dalyvių viso labo buvo trys: mes – lietuviai iš Lenkijos, serbai ir kroatiai. Labai gaila ir liūdna, kad pandemija sujaukė įprastus tokių festivalių – įvairių tautų kultūrinių susitikimų – tvarkaraščius,

važiuoti autobusu) esantį San Mariną – vieną mažiausių respublikų pasaulyje bei Veneciją – garsųjį miestą ant vandens.

San Marinas nėra Italijos miestas, o tiesiog atskira šalis, įsikūrusi ant Titano kalno (Monte Titano, 739 m v. j. l.), Apeninų kalnų grandinėje. Ši šalis nuo amžių beveik nepakitęs, jos niekas niekada nebuvo užpuolęs, nevyko čia jokie karai. Tiesa, ji turi savo kariuomenę, bet jos gretose vos 75–100 karių, kurių vaidmuo tik reprezentacinis. Šalies paviršius – 61,2 kv. km, joje vos 30 tūkst. nuolatinių gyventojų, tačiau kasmet čia atvyksta apie 3 milijonus turistų. Taigi sanmariniečių pagrindinis pragyvenimo šaltinis – turizmas.

Ši valstybė nėra Europos Sąjungos nei euro zonos narė (todėl pravartu atkreipti dėmesį į telefonuose įdiegtą internetinių duomenų transmisiją bei skambučius, nes už juos tenka brangiai sumokėti), bet jos valiuta – euras. Šalyje nėra nei oro uosto, nei geležinkelio stoties. Į ją atvykstama

nuvertino jų reikšmę ir svarbą. Vis dėlto, nepaisant įvairių kliūčių ir kuriozinių situacijų (į sceną įžengė su trispalve vėliava, o mus pristatė kaip lenkus, nors, aišku, buvome rengėjams pateikę visą mūsų pristatymą), garbingai atstovavome savo kraštui.

Taigi atlikę savo pareigas nesėdėjome tik Riminyje prie jūros, bet vykome ir į tolimesnes ekskursijas. Su gide Aida Skorupskaite aplankėme netoliese

(vos pusvalandis

kelių transportu iš Italijos, tačiau siejama tarp Italijos ir San Marino, galima sakyti, nepastebima, nėra jokios pasienio kontrolės.

Kaip minėjau, San Marinas yra netoli Riminio, tad iš Monte Titano viršūnės horizonte matosi kurortas ir Adrijos jūra. Pačiame kalne stūkso iš tolo pastebimi trys pilies bokštai, senoviniai akmeniniai pastatai su siauromis gatvelėmis, bažnyčia, pilis... Pagrindinė statybinė medžiaga – akmuo. 301-aisiais metais krikščionis akmentašys Marinas, pabėgęs iš Dalmatijos Rabo salos, kad išvengtų Diokletiano persekiojimo, įsikūrė būtent Titano kalno papėdėje. Pirmiausia čia pastatė mažitę kopyčią, subūrė krikščionių bendruomenę. Ilgainiui atsirado šventojo Marino vardu pavadintas miestas ir valstybė.

Neatsitiktinai San Marino senamiestis yra vienas gražiausių UNESCO paveldo saugomų objektų. Beje, ne mažiau įspūdingas esąs Apeninų kalnų šlaitų kraštovaizdis. Važiuodami iš šios pasakiškos šalies, Titano kalno papėdėje stebėjome išskirtinio grožio vietinių gyventojų įrengtus namus, sodybas, aplink vešančią nuostabią augmeniją, žaliuojančias pievas, jose besiganančias avis, nepaprastai lygiai ir kruopščiai užveistus vynuogynus...

Kita vieta, kuri taip pat nusipelnė UNESCO paveldo saugomų objektų garbės ir kurią mes aplankėme, yra Venecija – Adrijos jūros karalienė (La Serenissima – ramiai graži). Į šią vietą (panašiai, kaip ir į San Mariną) mus lydėjo gidė Aida Skorupskaitė. Ši moteris puikiai organizuota, turi be galo daug žinių apie Italiją, italus. Labai įdomiai pasakoja ne tik istorijos faktus, bet ir apie šios šalies gyventojų buitį, papročius, tradicijas, kultūrą, kulinarijos paveldą... Su gide išvaikščiojome įdomiausias Venecijos vietas: Šv. Morkaus aikštę, gatves, gatveles, nutiestus virš kanalų tiltelius.

Venecija (Veneto regionas) buvo pradėta statyti penktajame amžiuje

ant druskos pelkynų, Adrijos jūros žiotyse. Vieta labai nepalanki apsigyventi, bet ją pasirinko žemyno imigrantai, norėdami apsaugoti nuo žiaurių barbarų genčių antpuolių. 727 m. pirmą kartą buvo išrinktas Venecijos dožas (miesto valdovas), kuriam valdant į visumą buvo sujungtos visos salos. Viduramžiais Venecija tapo galinga nepriklausoma respublika, kurios visi gyventojai buvo laisvi žmonės. Tai buvo didžiulė retenybė tuometinėje Europoje. Deja, iki XVI a. Venecija palaipsniui prarado savo galią ir 1797 m. ją ėmė kontroliuoti Austrija. Tik 1866 m. miestas tapo nepriklausomu Italijos Veneto provincijos centru.

Venecijos teritoriją nuolat užlieja vanduo. Miestas, galima sakyti, iškilo ant vandens, tad namų pamatai yra visiškai jame panardinti. Dėl to jie susideda iš dviejų pagrindinių dalių: apatinė yra į dugną įmušti mediniai (maumedžio arba ažuolo) poliai, ant kurių esanti viršutinė dalis – įprastas akmeninis pamatas. Kad namai nenugrimztų, jie buvo pastatyti iš kalkakmenio ir medžio, todėl jie būvę lengvi, bet ir gana tvirti.

Veneciją sudaro 120 salų. Ją į visumą jungia apie 400 tiltų, nutiestų virš 150 kanalų. Į šį miestą patenkama motorinėmis valtimis, gondolomis ir laiveliais. Vienintelis tiltas, kuriuo galima privažiuoti iš sausumos

automobiliu (lygiagrečiai esąs ir geležinkelio tiltas) – apie 4 km ilgio Ponte della Liberta, dėl to mieste šių transporto priemonių, galima sakyti, nėra. Mes, važiuodami autobusu iš Riminio, šiuo tiltu privažiavome Venecijos priemiestyje esančią didžiulę automobilių stovėjimo aikštę, o iš ten jau motoriniu laiveliu (vandens autobusu) plaukėme į pačią Veneciją.

Tai unikali, nepakartojama vieta. Kanalai tarp namų tokie siauri, kad dažnai plaukiančios gondolos vos prasilenkia. Tas pats su gatvėmis: yra tokių, kad praeinant galima atsiremti į pastatų sienas ištiestomis rankomis, o vienoje siauriausių vietų – išvis vos vienas žmogus praeina. Dėl to čia reikia laikytis griežtų eismo taisyklių: gatvelėse būtina eiti tik dešine puse, ir tik vorele.

Bet kuris Venecijos pastatas turi didelę architektūrinę vertę, todėl visa salos miesto dalis visiškai globojama UNESCO. Galbūt dėl to tuose objektuose reikia atitinkamai elgtis, išlaikyti rimtį ir tylą. Mes, kaip choras, lankydami bažnyčias ar kitas vietas, kurių erdvėse yra gera akustika ir sąskambis, vis išbandome savo balsų derėjimą. Italijoje nevalia bet kada tokiose vietose dainuoti ar giedoti. Reikia atsiklausti objekto administratoriaus. Gidės dėka mums pavyko padainuoti vienoje Venecijos bažnyčių. Jos prašymu šventovės klebonas

padarė išimtį ir galėjome padainuoti „Kur giria žaliuoja“ bei „Lietuva brangi“, bet tyliai ir tik kūrinių ištraukas.

Miesto valdžia imasi įvairių atsargumo priemonių, tačiau jam ir taip gresia pavojus: miestas lėtai, bet pastoviai grimzta į vandenį maždaug 5 milimetrus per metus. Apytiksliais skaičiavimais, iki 2030 m. vandens lygis pakils iki kritinio aukščio. Tuomet prasidės spartus šimtmečiais stovėjusių architektūros paminklų nykimas. Adrijos jūra, dėl kurios Venecijos Respublika kadaise tapo viena stipriausių ir turtingiausių valstybių Europoje, dabar kelia rimtą grėsmę miestui. Potvyniai pasitaiko gana dažnai, o jūros vanduo prasiskverbia į namų rūsius, kartais pakyla į pirmuosius aukštus. Ne mažesnę grėsmę Venecijai kelia ir kanalų, kurių vanduo vadinamas nuodingu, užterštumas.

Kaip minėjau, Venecijoje be galo daug tiltų. Labiausiai mums patiko Atodusių tiltas. Jis taip pavadintas ne dėl įsimylėjusių porų, kurios atsidūsta saulėlydžio metu. Vardo kilmė visiškai kita. Tiltas sujungė teismo salę su miesto kalėjimu ir buvo taip pavadintas dėl liūdny nuteistųjų atodusių. Mat jie, eidami į kalėjimą, atsisveikindami žvelgė į Veneciją. Atodusių tiltą stebėjome nuo kito tilto per Dožų rūmų kanalą – Solomenny. Šio tilto pavadinimas kilęs nuo netoliese esančios prieplaukos, skirtos gondoloms.

Būtent į šią prieplauką mus atplukdė vandens autobusas. Visai netoli šios vietos yra Šv. Morkaus aikštė su populiariausiais miesto objektais: Dožų (valdovų) rūmais, San Marco bazilika – svarbiausia šventykla visoje Venecijoje, kurioje saugomi šv. Morkaus palaikai, bei aukščiausiu miesto orientyru – Campanila San Marco (jo funkcijos: sargybos bokštas, švyturys, varpinė; 1902 m. jis visiškai sugriuvo, bet jau 1912 m. šis pastatas atstatytas).

Venecijoje

Bolonijoje

Venecijos išvaizda per pastaruosius šimtmečius beveik nepasikeitė – nėra čia dirbamos žemės, pramonės įmonių, plotų su naujais pastatais, pagrindinis vis dar yra vandens transportas. Nepaisant pesimistiškų prognozių, kad ateityje Veneciją ištiks likimas, panašus į mitinės Atlantidos likimą, jos istorija tęsiasi, ji gyvena ir stebina kasmet šimtus tūkstančių turistų savo išskirtinumu ir nepakartojama architektūra.

Tai buvo dvi ekskursijos, į kurias vykome visa grupe. Kitomis dienomis, jau įpratę naudotis miesto ir tarp miestiniu transportu, laiką leidome mažesnėmis grupelėmis. Vieni nuodugnai išnaršė Rimini, kiti – kiek kojos nešė – Adrijos paplūdimį, o aš su keletu bendražygių greituoju Trinitalia traukiniu buvau nuvykusi į Boloniją – seniausio Europoje universiteto, įdomios ir nepakartojamos senovinės architektūros miestą. Taigi ir atostogavome „itališkos“ minutės principu: vieni labai intensyviai, kiti lėčiau, gėrėdamiesi ir naudodamiesi saule, jūra, smėliu, itališkais skanėtais... Ir taip savaitė kitame pasaulyje

nepastebimai prabėgo. Sugrįžome į šaltu ir ilgu pavasariu pasitinkančią Lenkiją ir Lietuvą...

K e l i o n ė į Rimini bus įsimintina ne tik dėl kaitrios saulės, gaivios jūros, applankytų įžymių vietų, kalnų suvalgytų makaronų, įvairiausios picos, jūros gėrybių, išragauto itališko vyno... Labiausiai įsimintini bus

nuotykiškai, kuriuos patyrėme vykdam iš ir į oro uostą, ieškodami viešbučio „Regina“, kurio pavadinimas, pasirodo, buvo „Sombrero“ :), važiuodami autobusu, kurio keleiviai dažniausiai būna apvagiami, keliaudami Metro mare metro, kurio nei viena atkarpa nenutiesta po žeme, vykdam specialiai į festivalį, kuriame „per plauką“ būtumėm visai nedalyvavę... Ši

patirtis rodo, kad iš kiekvienos kelios padėties galima išbristi, ypač kai grupėje yra įvairių gebėjimų ir specialybių žmonių, kurių žinios ir patirtis labai praverčia tokių išvykų metu. Visų pirma svarbu gerai mokėti kalbą – nemaža mūsų dalyvių grupė kalbėjo angliškai, vienas choristas mokėjo ir italų kalbą. Grupėje turėjome gydytoją, medicinos seselę, fotografą, ES vykdomų tarptautinių projektų specialistę, anglų kalbos mokytoją, žmonių, daug keliavusių po pasaulį ir turinčių šiuolaikinio keliautojo patirties. Kelionę galima pavadinti vykusia ne tik dėl jos vietos ir tikslo, bet ir dėl žmonių, su kuriais teko praleisti laiką, bendrauti, dainuoti, pasikliauti sudėtingomis aplinkybėmis. Ačiū visiems bendražygiams!

* Visiems, vykstantiems į Šiaurės Italiją atostogauti, nuoširdžiai rekomenduojame gidę Aidą Skorupskaitę! Ją rasite „Facebook“ paskyroje Gidė Italijoje Aida Skorupskaitė (<https://www.facebook.com/aidaskorupskait/>). Aida labai kompetentinga, konkreti, puikiai išmananti savo darbą, turinti be galo daug žinių (ne tik apie Italiją) ir humoro jausmą. Lydėjo mus į San Mariną bei Veneciją. Visi mielai prisimena šias ekskursijas.

Riminyje

„Tamošius Bekepuris“

ASTA PEČIULIENĖ

Itaip pavadintą koncertą šiais metais žiūrovus pakvietė Punsko lietuvių kultūros namų ansambliai: kapela „Klumpė“ (vad. Artūras Pečkaitis ir Arūnas Lekešys) ir šokių grupė „Vyčiai“ (vad. Asta Pečiulienė).

Lietuvių liaudies dainas, instrumentinius kūrinius bei lietuvių liaudies sceninius šokius sujungė Tamošiaus Bekepurio gyvenimo istorija, remiantis lietuvių literatūros klasiko Kazio Binkio eiliuota poema „Tamošius Bekepuris“ (scenarijaus autorė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė). Sulaukusį brandaus amžiaus vaikiną Tamošių, kurį vaidino Tomas Senda, nutaria apvesdinti dėdė Mikas (Rimas Misiukonis). Suranda jam tinkamą merginą – jauną, grakščią ir, jo galva, pasiturinčią Oną Grigutytę (Daiva Grigutytė). Gal būtų ir pavykusios piršlybos, tačiau įsikiša Tetulė (Irena Misiukonienė), žūtbūt norinti Tamošiui įpiršti už Oną jaunesnę ir gudresnę Elzbietą Valinčiūtę (Monika Valinčiūtė). Dėdė net pusę pūdo prageria norėdamas suvesti

Lucijos Jonuskaitės nuotr.

jaunus į porą, tačiau nepavyksta – Oną nuvilioja jaunesnis vaikinukas. Tetulės užmojai pildosi – Tamošius susiporuoja su Elzbieta.

Koncerto metu skambėjo įvairios lietuvių liaudies ir populiarios dainos. „Klumpės“ dainininkai atliko, tarp kitko, dainas „Tamošius Bekepuris“

(žodž. Kazio Binkio, muz. Gedimino Purlio), „Senam parke“ (muz. ir žodž. Remigijaus Poderio), lietuvių liaudies romansus „Vaikystės dobilai“, „Kadais palei mėlyną jūrą“, „Paukščiai pavargę pavasarį grįš“, lietuvių liaudies dainą „Saulutė leidžiasi“ bei tris popdainas „Jaunystės

Lucijos Jonuskaitės nuotr.

Lucijos Jonuskaitės nuotr.

Lucijos Jonuškaitės nuotr.

metai“ (muz. ir žodž. Stepo Januškos), „Lietučiui dulkiant“ (žodž. Algimanto Baltakio, muz. Regimanto Kaškauskio) ir „Mano žemė Lietuva“ (muz. ir žodž. Regimanto Šilinsko). Girdėjome taip pat „Klumpės“ instrumentinių kūrinių: Jurgio Gaižausko maršą „Rožės žiedelis“, Kęstučio Lipeikos „Valsiuoką“ bei „Tado Blindos“ polką. Instrumentalistams tai buvo įtemptas darbas, nes jie dar grojo ir visus šokius, kuriuos atliko tą vakarą „Vyčių“ vyresniųjų grupė: „Karvelio polką“ (choreogr. Virginijos Šimonėlienės, Gintaro Pauliukonio aranžuota lietuvių liaudies daina), „Skaisgijos polką“ (choreogr. Stanislovo Vaitkevičiaus, muz. liaudies), „Pasuktinę“ (choreogr. Raimundo Markūno, muz. Antano Vanagaičio), bei jaunimo grupė: „Pasiutpolkę“ (choreogr. Juozo Lingio, muz. Edvardo Pilypaičio), „Galalių gegužinę“ (choreogr. Vidmanto Mačiulskio, muz. Arūno Kybarto), „Parovėjos suktinę“ (choreogr. Tamaros Kalibataitės, muz. lietuvių liaudies). Daugelį šių kūrinių aranžavo dabartiniai „Klumpės“ vadovai.

Koncerto pabaigoje iš kapelos gretų palydėjome kontrabosininką Edviną Pajaujį. Edvinas – ypatingas jaunuolis. Jis kultūros namuose

vaidino, grojo, dainavo ir šoko... Ir kontrabosą „pamilo“ iš reikalo, mat juo paprasčiausiai neliko kam groti „Klumpėje“. Šis vaikinys nebaigęs muzikos mokyklos, bet groti muzikos instrumentais, dalyvauti kultūrinėje veikloje jam visuomet buvo svarbu. Ir tai jis darė labai atsakingai bei su dideliu atsidavimu. Todėl dar kartą ačiū Edvinui už jo pasiaukojimą, atsakomybę, už ilgametę (mat 14 metų dalyvauja ansambliuose) veiklą mūsų krašto labui.

Labai nuoširdžiai norėčiau padėkoti visiems „Klumpės“ dainininkams ir

muzikantams. Smagu girdėti žiūrovų gražius atsiliepimus apie koncertą. Mes iš tiesų turim kuo didžiulis – mūsų kapeloje groja beveik visi profesionalai, daugelis muzikantų yra baigę net 2-ojo laipsnio muzikos mokyklą. Kapela skamba išties profesionaliai ir išraiškingai. Visa tai dėl vadovo Artūro aranžuotųjų. Esame labai laimingi, kad tokie žmonės vadovauja mūsų muzikantams. Su dainininkų būriu daugiau dirba vadovas Arūnas. Jis lavina dainuojančiųjų „instrumentus“, parenka repertuarą, net talkina dainuodamas. Visos dainos buvo skambios, melodingos, bet viena ypač patiko žiūrovams. Tai buvo romansas „Kadais palei mėlyną jūrą“, atliekamas „Klumpės“ moterų Alicijos Liaukevičienės ir Alicijos Baranauskienės bei vadovo Arūno. Šios dainos aranžuotė – aukščiausio meistriškumo laipsnio. Galbūt tai ir pavergė klausytojų akis ir širdis.

O aš dar negaliu nepadėkoti ir savo šokėjams. Kad turiu vyresniųjų grupę – jau visi esame įpratę ir žinome. Mes drauge daugiau kaip 20 metų. Mums kartu nepaprastai gera ir smagu. Kiekvieną pirmadienį paminami į šokio gelmes nepajuntam, kaip greitai metai bėga, kad sveikata kartais sušlubuoja, nes jaučiame pareigą nešti aukštai iškeltą šokio

Lucijos Jonuškaitės nuotr.

vėliavą mūsų krašte. Ir dar labiau gera, kad turime ir pasekėjus – jaunimą: studentus, dirbančius žmones, kurie kas antrą savaitgalį grįžta (iš Kauno, Vilniaus, Balstogės) į gimtą miestelį ir pasiduoda šokio aistrai. Net neįsivaizduojat, kaip kartais būna sunku suderinti datas, net ir koncertų, kai tu dar mokaisi... Kad ir šį kartą – vienas vaikinai dar tą patį šeštadienį laikė kolokviumą ir vos spėjo sugrįžti iš Vilniaus Punskan, kad drauge su visais pašoktų. Labai ačiū dar ir Mangirdui Vektoriumi, kuris pavaduodamas draugą išmoko šokius per dvi repeticijas ir šoko, kaip dera! Nepaprastai džiaugiuosi, kad jaunimui šokis toks svarbus, jame jie išvelgia didžiulę prasmę. Smagu turėti tokį brandų ir geranorišką jaunimą. Ačiū, kad Jūs visi suteikiate man jėgų ir stiprybės, kad juntū Jūsų palaikymą.

Ir noriu dar nuoširdžiai padėkoti koncerto režisierėi Inai, kuri įkūnijo savo mintį. Bepigu rengti koncertus, kai savo šokėjų būry turi nuostabius aktorius (buvusius „Kregždės“ ir Klojimo teatro dalyvius) Ireną ir Rimą Misiukonius, Daivą Grigutyte, Moniką Valinčiūtę, Gintarę Vektoriumi, Iną Pečiulytę, buvusį šokėją ir nepakartojamą vaikiną Tomą Sendą. Labai malonu, kad jie visi be jokių išlygų, problemų sutinka kurti gerį ir juo dalintis. O ką bekalbėti apie jų gebėjimus... Pavydėti tik jų išmonės, stropumo, atsakomybės ir talento!

Ačiū visai šiai nuostabiai, atsidavusiai komandai, kurios dėka tą šeštadienį išgyvenome šventę.

Punsko lietuvių kultūros namų ansamblių veiklą remia Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerija. Dėkojame, kad turime pinigėlių transportui, rūbų detalėms, tautinių rūbų elementams, kitoms išlaidoms, reikalingoms ansamblių gyvavimui.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Kelionės į Lietuvos pajūrį

VAIVA VAICEKAUSKAITĖ

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla parengė tris užsienio lietuvių neformaliojo lituanistinio švietimo ir sporto projektus mokinių ekskursijoms į Lietuvą. Vieną – pradinėms klasėms ir ketvirtokams, pavadintą „Pažintis su Lietuvos pajūriu“. Jo tikslas buvo aplankyti Lietuvos pajūrį: Palangą, Klaipėdą, pažinti Tiškevičių paveldą, pamatyti Jūrų muziejų ir delfinariumą. Kitas projektas skirtas vyresnių klasių mokiniams, pavadintas „Pažintis su Žemaitija“. Vaikai turėjo pažinti Žemaitijos įdomius objektus, čia esantį lietuvių kultūros ir istorijos paveldą bei nuvykti iki Kuršių nerijos ir aplankyti Nidą. Trečias projektas „Lietuvių tautos istorijos ir literatūros pažinimas“ – tai vienos dienos edukacinės išvykos, apie

kurias rašysime kitame „Aušros“ numeryje.

***

Birželio 9–10 dienomis Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos I–IV klasių mokiniai dalyvavo ekskursijoje į Lietuvos pajūrį. Pažintinės edukacinės išvykos metu aplankėme grafų Tiškevičių dvarą Kretingoje. Palangoje lankėme grafo Felikso Tiškevičiaus ir jo šeimos dvarą, kuriame šiuo metu įkurtas Palangos gintaro muziejus. Susipažinome su gintaro istorija ir jo savybėmis. Didžiausią išpūdį paliko gintaro inkluzų paroda. Pasivaikščiujome viename iš gražiausių Šiaurės Europoje Birutės parke, užkopėme į Birutės kalną ir nusileidome tiesiai prie jūros. Buvo labai smagu ir įbristi į jūrą, ir keliauti

I–IV klasių mokinių išvykos akimirka

Prie skulptūros „Eglė žalčių karalienė“

basomis paplūdiniu Palangos tilto link. Dingo visas dienos nuovargis.

Kitą dieną keltu persikėlėme į Smiltynę. Daugeliui vaikų tai buvo pirmoji patirtis ir plaukti keltu jiems labai patiko. Pirmiausia aplankėme Lietuvos jūrų muziejų. Po to skubėjome į delfinariumą, kur vaikai su nuostaba ir susižavėjimu stebėjo delfinų pasirodymą. Sugrįžę į Klaipėdą, aplankėme senamiestį ir iškeliavome namų link. Pakeliui užsukome į Bijotus. Čia stovi garsūs Dionizo Poškos Baubliai.

Daug sužinoję, patyrę, su didžiuoju džiaugsmu ir įvairiausiomis kitomis emocijomis, laimingi grįžome į namus.

***

Birželio 14 dieną Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos V–VIII klasių mokiniai išvažiuoja į Lietuvą. Išvykome anksti, bet tai mums netrūkdė, nes buvome ištroškę naujų įspūdžių ir žinių. Pirmą stotelę buvo Bijotuose, kur yra mažiausias Europoje Dionizo Poškos Baublių muziejus. Buvome dar truputį užsimiegoję ir neaktyvūs, bet buvo labai smagu pamatyti tūkstantmetį ąžuolą ir pažinti jo istoriją. Vėliau aplankėme Oginskių rūmus, ten susipažinome

su ponija, kuri papasakojo mums, kaip lietuviai bajorai leisdavo laisvalaikį, kokių turėdavo pomėgių, kaip priimdavo svečius, kokius žaidimus žaidavo. Mums buvo labai įdomu

klausytis ne tik pasakaitos, bet taip pat žemaičių tarmės, kuria kalbėjo moteris. Sužinojome, jog viena pagrindinių aristokratų veiklų buvo laišku ir atvirukų rašymas. Mes irgi padarėme tokius atvirukus. Jaunesnieji draugai aplankė naujai įrengtą archeologijos parodą, dalyvavo edukacijoje „Kas mes? Nuo akmens amžiaus iki kuršių genties“.

Susipažino su Lietuvos senųjų laikų istorija, pasigamino amuletą. Paskui nuvykome į Žemaičių Kalvariją. Aplankėme Vytauto Mačernio muziejų. Buvo labai įdomu pamatyti, kur poetas praleido

savo vaikystę, kur jis nuo atsitiktinės skeveldros žuvo. Apie Mačernį mokėmės iš vadovėlių, bet nuvykę į jo gimtinę sužinojome daug naujų faktų.

Pakeliui į nakvynės vietą užsukome į Šaltojo karo muziejų. Jis įrengtas buvusiame Sovietų Sąjungos balistinių raketų šachtiniame paleidimo komplekse. Šaltasis karas tai vienas iš žiauriausių ir liūdniausių reiškinų Europos istorijoje. Gerai, jog mes apie šį laikotarpį galime sužinoti tik iš istorijos vadovėlių ir muziejaus ekspozicijų.

Kupini naujos patirties, pavargę, bet laimingi nuvažiuojame į Mingės kaimą, kur apsistojome nakvoti. Per kaimą teka upė Minija. Ji įteka į Kuršių marias. Kitą dieną nuplaukėme į Nidą. Lipome į kopas, žavėjomės nuostabiais vaizdais. Parnidžio kopa – tikras gamtos stebuklas. Ant jos 53 metrų aukštyje įrengtas Saulės

Edukacija „Kas mes? Nuo akmens amžiaus iki kuršių genties“ Plungėje

Vytauto Mačernio muziejuje Žemaičių Kalvarijoje

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Prie Oginskių rūmų Plungėje

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Edukacija „Ponų rūmų laisvalaikis“ kunigaikščio M. Oginskio rūmuose

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

laikrodis – kalendorius. Ši vieta parinkta neatsitiktinai. Astronominiu požiūriu tai ideali ir vienintelė Saulės laikrodžiui tinkama vieta Lietuvoje. Joje atsiveria absoliutus matematinis horizontas. Šioje vietoje galima pamatyti, kaip saulė teka iš vandens ir į vandenį leidžiasi. Nusileidę nuo kopų, pasivaikščiujome pajūriu, rinkome kriauklytes ir ieškojome gintarėlių. Nuėję į Nidą turėjome laiko lankyti patį miestą.

Kuršių nerija – tai unikali reljefo forma, kurią suformavo jūros srovės ir vėjas. Mes turėjome galimybę pamatyti jos grožį iš arti.

Dėkojame visiems mokytojams, kurie mus lydėjo ir rūpinosi, mokytojai Irenai Gasperavičiūtei, parengusiai šį projektą, Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai už ekskursijos rėmimą. Išvykos, tai geriausias būdas pažinti Lietuvą, jos istoriją ir kultūrą, savomis akimis pamatyti jos grožį, įgyti naujų patirčių ir praplėsti savo akiratį.

Išvykas rėmė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

***

Organizuojant ekskursiją į Plungę ir Nidą neapsieita be nesklandumų. Dar balandžio mėnesį buvo užsakytas autobusas Suvalkų turizmo įmonėje „Wigry“, tačiau likus dienai iki išvykimo įmonės vadovybė pranešė, kad autobuso nėra. Tik per stebuklą pavyko jį susirasti Druskininkuose. Deja, mūsų regione žinoma turizmo įmonė pasirodė esanti ypač neatsakinga.

Nuoširdžiai dėkojame LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijai už projektams skirtas lėšas.

Irena Gasperavičiūtė

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

Lazdijų viešojoje bibliotekoje

INESA NEVULYTĖ

Birželio 10 dieną Punsko mokyklos aštuntokai bei VII b klasės mokiniai išvykome į Lazdijų viešąją biblioteką. Važiuodami autobusu dainavome, nes jau žinojome, kad mūsų laukia įdomi, įspūdinga diena. Taip ir buvo... Dalyvavome labai įdomiuose užsiėmimuose. Buvome padalyti į tris grupes. Pirmoji grupė šėlo viktorinoje. Spėjome filmų ir dainų pavadinimus. Taip pat minėme mįsles. Buvo labai smagu. Viktoriną laimėjo „Pupų“ komanda.

Antroji grupė dalyvavo užsiėmimuose „Senasis knygrišystės amatas“. Naudodamiesi tradicinėmis ir naujoviškomis knygrišystės priemonėmis, įrankiais ir technologijomis, natūraliomis medžiagomis (popierius, drobė, linas, oda ir kt.),

išmokome rankomis rišti knygas. Tokiu būdu pažinome knygos atsiradimo procesus ir įgyvendinimo etapus. Susipažinome su knygos struktūra, įrišimo procesais. Praktinių užsiėmimų metu odoje spausdami ornamentus galėjome papuošti viršelį ir prie jo prisiuvę lanką pasigaminti nedidelę suvenyrinę užrašų knygelę. Įrašyti ranka žodžiai jau tapo rankraštine knyga. Taigi įdomiausia tai, kad patys pasigaminome odines knygeles ir skirtukus iš Jogailos laikų.

Trečioji grupė kūrė pačių sugalvotus daiktus ir spausdino 3D spausdintuvu. Moksleiviai susipažino su 3D spausdintuvo galimybėmis ir jo pritaikymu. Įgijo žinių apie 3D spausdinimą ir pagrindinę terminologiją, supratimą, kokie yra 3D

spausdinimo privalumai bei apribojimai skirtingose panaudojimo srityse. Vadovė papasakojo apie proceso norint gauti objektą naudojant 3D spausdinimo technologiją etapus. Taigi kiekvienas galėjo projektuoti, ką tiktai nori. Vieni kūrė namelius, kiti žvėrelius ir t. t. Sukurtus ir išspausdintus darbus galima buvo pasiimti namo.

Visi užsiėmimai buvo labai įdomūs, todėl išėjome su plačiais šypseniais veiduose. Siūlome ir jums ten nuvažiuoti, ypač dėl to, kad galima pasinaudoti Kultūros pasu. Tokie užsiėmimai stiprina mokinių kultūrinį sąmoningumą, bendrąsias menines-kultūrinės kompetencijas, reikalingas savarankiškai ir aktyviai dalyvauti meninėje kūryboje ir šiuolaikiniame kultūriniame gyvenime.

Punsko mokyklos šventė

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

DALIA MAKUSKIENĖ

Kas buvo vakar, rytoj gali ir nebebūti. Todėl vertinti šiandieną yra be galo svarbu. Gyvenimas, gamta, žmonės – viskas keičiasi dažniau ir greičiau, nei norėtume arba spėjame susigaudyti. Mes irgi keičiamės – ar norim to, ar ne. Praėjusieji metai ir nuotolinis mokymasis ypač išvargino. Tie metai tikrai buvo sunkūs, kupini iššūkių, atnešė daug nerimo, neaiškumų ir baimės. Todėl birželio 15-oji Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje prasidėjo džiaugsmingai. Su plačiais šypsniais veiduose, kupini optimizmo ir naujų vilčių visa mokyklos bendruomenė skubėjome į Punsko lietuvių kultūros namus kartu švęsti tradicinę Mokyklos šventę.

Pradžioje iškilmingai įnešta mokyklos vėliava. Sveikinimo žodį tarė direktorius Jonas Vydra. Jis pasveikino mokytojus, mokyklos darbuotojus, mokinius, tėvelius bei atvykusius

svečius. Po oficialiosios dalies scenoje išvydome mūsų mokinukus.

Prieš lygiai šešis šimtus metų Sūduva Melno taikos sutartimi buvo visam laikui prijungta prie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės. Minint šią svarbią datą 2022-ieji paskelbti Sūduvos metais. Punsko mokyklos bendruomenė nusikėlė į šį

Pietvakarių Lietuvos erdvėse plytintį nuostabaus gamtos grožio, turtingos istorijos, kultūros ir dvasinio paveldo kraštą – Sūduvą. Etnonimas Sūduva, į pasaulio istoriją įrašytas II amžiuje, yra stebinantis perlas Lietuvos istorijos karūnoje. Amžiams slenkant susiklostė taip, kad Lietuvos valstybei atiteko tik dalis istorinių Sūduvos žemių. Ar žinojote, kad Punkskas ir Seinų kraštas yra Sūduvos aukštumos pietinėje dalyje ir Suvalkijos ežeryno rytinėje dalyje?

Sūduva galinga ne tik istorija, bet ir žmonėmis. Šis kraštas kūrėsi, stiprėjo, keitė pasaulį ir stiprino pamatus Lietuvai dainomis, eilėmis, šokiais ir nuostabia gamta.

Mokiniai priminė, kad, anot istorikų ir etnologų, Sūduvos žmonės turi giliai įsišaknijusias vaisingumo tradicijas. Kadangi šiame krašte buvo geros, derlingos žemės, be jokios abejonės, jos ypač darbštiems žmonėms davė savųjų gėrybių. Gyventojai užsiaugindavo grūdų, daržovių, augino gyvulius. Gamtos turtais

Tomo Bernecko nuotr.

Tomo Bernecko nuotr.

Tomo Bernecko nuotr.

apdovanotame krašte net valstiečių maistas savo kokybe ir įvairove išsiskyrė iš visų kitų Lietuvos regionų. Gyventojai taip pat labai vertino ir didžiavosi vietiniuose soduose užaugintomis gėrybėmis, kuriomis paplepindavo savo svečius. Vasarą buvo itin populiaru vaišinti šviežiomis žemuogėmis, mėlynėmis. Krašte itin vertintos ir vyšnios.

Sūduva akį patraukia tankiais miškais, paslaptینگais šilais, kur pavėsi randa pilkasis kiškis, baisus vilkas ir gudri lapė...

Vyresnieji mokiniai priminė, kad 2022-ieji taip pat paskelbti Lietuvos krepšinio šimtmečio metais. Mūsų mokyklos bendruomenė myli šią sporto šaką. Žmonėms krepšinis patinka dėl daugybės priežasčių. Vieni mėgsta azartą ir adrenaliną, kuris juos užplūsta sergant už mėgstamą krepšinio komandą. Kiti jaučia pareigą palaikyti savo šalies rinktinę svarbiausių krepšinio čempionatų metu. Dar kitiems – tai gyvenimo būdas ar net tikrų tikriausia aistra. Kadangi krepšinis Lietuvoje tarsi antroji religija, patys dažnai panyrame į šios sporto šakos sukūrį ir mums čia būna taip gera...

Prisiminėme, kad pirmosios oficialios vyrų krepšinio varžybos įvyko 1922 m. balandžio 23 d. Kaune. Įdomu, kad pirmosios krepšinių žaisti

Lietuvoje, atrodo, ėmė moterys. Jos žaidė pagal vokiečių, o ne JAV taisykles.

Krepšinio, kaip sporto šakos, istorija, pergalės, pralaimėjimai svarbūs ne tik sportininkams ir jų treneriams. Krepšinis yra Lietuvos tapatybės dalis. Jis vertinamas kaip visuomenę vienijantis reiškinys, atnešęs didžias pergales ir skaudžius pralaimėjimus, kurie suteikia įkvėpimo kurti ateitį.

Garsiausia visų laikų Lietuvos krepšinio komanda yra Kauno „Žalgiris“. Ji įkurta 1944 metais Kaune. „Žalgirio“ sąskaitoje daugybė titulų.

Mokinukai leido panirti į krepšinio pasaulį. Trečiokas scenoje kaip tikras krepšininkas padeklamavo eilėraštį, o kiti sudainavo „Tris milijonus“. Tuo patvirtino, kad krepšinis svarbus ir mūsų lietuviškam kampe liui. „Nors neturime čia profesionalių trenerių, didelių sporto salių, tačiau kiekvienais metais suburiamos vaikų ir jaunimo krepšinio komandos. Vėliau jaunimas, tapęs vyresnio amžiaus žaidėjais, talkina rengiant turnyrus, patys dalyvauja ir organizuoja krepšinio susitikimus.“ Suprantama, kad esant tokių entuziastų, krepšinis Punsko padangėje dar gyvuos ilgai.

Prisimindami, kad esam laisva, garbinga ir vieninga tauta, mes, Punsko mokyklos mokiniai ir mokytojai, su didžia pagarba Mokyklos dieną skyrėme būtent Lietuvos krepšiniui ir Sūduvai – beribiam kraštui, kuris mus nuolat pasitinka, nuramina ir paguodžia. Juk šioje žemėje mes gimėme ir užaugome. Čia giliai įleidžiame šaknis, atiduodame tai, ką gali duoti kiekvienas lietuvis.

Gamta – mūsų namai. Tai galime pajusti ypač graziame Sūduvos krašte... Gausybė žalios spalvos atspalvių, tyro vandens gaiva ir užburiantys kraštovaizdžiai – Lietuvos gamtos dovanos

Tomo Bernecko nuotr.

mums. Jos, rodos, neišsemiamos.

Mūsų mokinukams nestinga energijos, vikrumo ir talento. Meno programėlės metu širdis virpino jaudinančios dainos „Vasaros naktys“, „Tu vėjo paklausk“ bei jausmingi aštuntokų šokiai. Lietuva – mūsų Tėvynė. Tai scenoje mes dar kartą įrodėme... Renginį vainikavo bendra daina „Baltas paukštis“, surinkusi

ir įprasminusi pačius brangiausius mums visiems žodžius. Kaip gera, kai vėl visi esame kartu. Susikibę už rankų, laimingais žvilgsniais ir tauriomis širdimis. Džiaukimės trumpa minute, skubančia akimirka, mylėkime artimą, svajokime, siekime užsibręžtų tikslų... „Kol dar lelijos ežere, kol dar virš upių kyla rūkas...“ Lai baltas paukštis ties galingus sparnus

ir saugos, lydės mus kiekvieną dieną, žadėdamas vis geresnį rytą...

Mokyklos diena yra tikra bendrumo šventė, todėl mūsų direktorius pabaigoje visus pakvietė bendrai nuotraukai.

Dėkojame LKN direktorei Astai Pečiulienei ir visiems darbuotojams už priglaudimą Punsko lietuvių kultūros namuose ir kantrybę.

Šeima – mikropasaulis

SPAUDOS
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Žodyje „šeima“ telpa neaprepiamas kiekis apibrėžimų, minčių, jausmų, atsiminimų. Taip pat faktų. Kalbėti apie šeimą, pasirodo, nėra taip paprasta. Tai milžiniškas individualių patirčių kamuolys, apie kurį nekalbama labai atvirai. Abstrakčiai, nutylint dalykus, kurie galėtų paveikti šeimos vardą. Net pasidairius po senus „Aušros“ numerius pastebima, kad nėra tekstų, kuriuose būtų samprotaujama apie šį kiekvieną iš mūsų liečiantį darinį. Tai ne tas pats, kas šeimos aprašymai, kažkieno pasakojimai apie savo ar kito šeimą. Straipsnių apie vieną šeimos lipinio asmenį yra, bet pasvarstymų apie šeimą – nerasta. Iš tiesų visi gyvename šeimose, tačiau ieškoti žodžių apie jas darosi kiek sudėtinga.

Šeimos sąvokos sudėtingumas pakibo su nauja gyvenimo patirtimi, kai pavyko dalyvauti Punsko savivaldybės vaikų darželyje surengtoje Šeimos šventėje „Graži mūsų šeimynėlė“. Tiesą sakant, anksčiau apie ją nieko nežinojau. Nors kažkada

pro ausis praskriejo informacija, kad Punsko darželinukai švenčia tokią šventę, bet man ji nebuvo aktuali, atrodė nauja, kaip sakoma, dar tik bandanti įsivažiuoti. Gerai *tetos* sako: „*Kol savo (vaikų) neturi, tai ir nesupranci.*“ Nedrįstu prieštarauti. Jos tikrai nemelavo. Šiomet Šeimos šventė būtų šventusi savo dešimtmetį, jeigu ne dvejų metų pandeminiai apribojimai. Užtat šį kartą darželinukų meno programėlė vyko Punsko lietuvių kultūros namuose. Paprastai visas renginys dalyvius suburdavo darželio koridoriuje, o šiuokart jis išėjo už darželio ribų. Didžiojoje scenoje matant savo vaikus kilo pasididžiavimo jausmas, atsirado plačios šypsenos ir akys tikriausiai pasidarė stiklinės. Antroji šventės dalis vyko darželyje. Čia laukė vaikų padaryti atvirukai ir skanumynais nukloti stalai. Buvo gražu ir malonu.

Reikėtų stabtelėti ties į šventę sužiaurusiomis šeimomis. Nemeluosiu teigdama, kad pirmą kartą suaugusiojo akimis pamačiau tiek daug

pilnų šeimų. Ką norėjau pasakyti žodžiu „pilnų“? Tikrai ne ką nors įžeisti, o pabrėžti, kad juk ne visada į koncertus vykstama šeimomis. Tai su mama, tai su tėčiu, tai su teta, tai su močiute... ir taip toliau, ir panašiai. Pirmą kartą pamačiau, kaip vienas metuose renginys gražiai papuošia abu tėvus, spiria į užpakalį amžinam užimtumui bei laiko neturėjimui ir surišęs diržus atveda visą šeimą parodyti vaikui, kad JIE yra šalia jo per pirmuosius pasirodymus scenoje. Manau, kad panašų paveiksluką esu mačiusi tik vaikystėje, kai į mokyklos šventę suplaukdavo tėvai ir po meno programos eidavo kartu puotauti. Atsimenu tą jausmą. Jaudulys ir baimė, nes juk tėvai viską mato, bet kartu ir begalinis džiaugsmas, kad *čia yra mano tėvai!* Neabejoju, kad per Šeimos šventę Punske vaikučiai jautė kažką panašaus. Be to, užteko pastebėti, kokia buvo jų reakcija, pamačius žiūrovų salėje sėdinčius tėvelius. Nesvarbūs buvo nei išmokto eilėraščio ar dainelės žodžiai. Svarbiausia buvo jiems šypsotis ir kukliai pamojuoti. Akivaizdu, kad vaikams šeima yra viskas, ką jie turi brangiausia. Jie nesijaučia vieniši nei namuose, nei scenoje. Jiems svarbus tėvų palaikymas. Jeigu vaiko šeimoje yra tik tėtis arba tik mama – nesvarbu. Tai vis tiek šeimos mikropasaulis.

Kiekvienos šeimos gyvenimas yra toks skirtingas, kaip skirtingas esąs pievos gėlių margumas. Galime bandyti lygintis,

Pirmoji šeimos šventė

Vidos Valincienės nuotr.

Vidos Valinčienės nuotr.

Vidos Valinčienės nuotr.

Vidos Valinčienės nuotr.

Vidos Valinčienės nuotr.

bandyti tapatintis su kitais, bum-bėti: „Imk pavyzdį iš jų, pažiūrėk, kaip jie gerai gyvena.“ Tačiau kaip aguona gali supanašėti į pienę arba ramunė pamėlynuoti kaip rugiagėlė? Arba mėginti vaikus auginti žiūrint į kaimyno šešetukininkę dukrą ir liepiant lankyti visus įmanomus būrelius? Norėtusi turėti neeilinių gabumų turintį vaiką, vadinamąjį vunderkindą? Pirmiausiai reikėtų patiems sugrįžti į savo vaikystę ir užduoti klausimus vaikui iš praeitės: Koks aš tada buvau? Ar man patiko braidžioti pievomis ir svajoti padebesiais? Ar tikrai man tada buvo svarbu būti geriausiam mokykloje? Manychiau, vaikystėje džiaugėmės ilgomis vasaros dienomis, o mokykloje tikrai nebuvo svarbu *kas pirmenis, tas geresnis*. Svarbiausia buvo draugystė ir bendrystė. Tai teko pamatyti akyse mažųjų darželinukų, kurie po pasirodymo scenoje prilipo prie tėvų rankų, bet greitai atitrūkę nubėgo į darželio kiemą žaisti. Ten jie buvo savo sukurta pasaulyje, kuriame nėra laikrodžių, juoko ribų, problemų dėl suplėšytų kelnių arba sutepliotų marškinių ar taisyklių, kaip gražiau atsikąsti storą pyrago gabalą. Kartais reikia pasikeisti vaidmenimis ir tėvams imti pavyzdį iš savo vaikų. Mokytis atsipalaiduoti, susireikšminimą nuplauti po čiaupu. Tėvai svarbiausi vaikų mikropasaulio asmenys, kuriems jie savo kalba iš visos širdies linki laimės. Ne be reikalo padovanavo po atviruką. Ten rašoma labai paprastai, bet be galo tikroviškai: *Kad laimingi Jūs būtut, Darysim mes viską, Neužmiršę dienu, Kai nešiojote mus. Tegul akys vien laime Ir džiaugsmu nuolat tviska! Šimtą metų gyvenkit, Nes mylim mes Jus!*

Onutė Vailionytė-Ciborovska

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Vasario 25 d. mirė Vidugirių ansamblio, Seinų choro, kabareto, teatro dalyvė Onutė Vailionytė-Ciborovska (Ciborowska). Vasarį jų šeimoje daug laidotuvių būta. Anksčiau šį mėnesį (tik skirtingais metais) mirė broliai Vaclovas ir Juozas, sesė Emilija.

Vailioniai su mažais Vacuku, Sigitu Juozu, Algiu ir dar kūdikiu Gražinute, kaip ir daug kitų šeimų, 1941 m. išvyko į Lietuvą (atgal grįžo po 4 metų). Apsigyveno ūkyje Gudinės kaime palei Marijampolę, tada Kapsuku vadintą. Čia jiems gimė dvi dukros Emilija ir Gema. Pastaroji 1964 m. išvyko į Kanadą, kur ištekdėjo už Baliūno. O Emilija nuėjo į marčias pas Burbiškių Žukauskus. Ji mirė lygiai prieš metus. Šauni buvo šeiminingė ir ūkininkė.

Onutė gimė 1948 m. liepos 13 d. Vidugiriuose, nors pase įrašyta liepos 28 d. Kai jos tėvelis, palikęs ūkio darbą, išsirusė į Punsko miestelį mergaitę užrašyti, buvo praėjusios jau dvi savaitės nuo jos gimimo. Bijodamas baudos pateikė tą dieną, kurią atvyko užrašyti, ir taip liko. Onutė buvo jauniausia Jono ir Veronikos (Baliūnaitės) Vailionių dukra. Mokėsi savam kaime, po to Seinuose baigusi licėjų išvyko į Varšuvą ir dvimetėje mokykloje įgijo administratorės profesiją. Įsidarbino Seinų apskrities įstaigos finansų skyriuje. Čia pažino būsimą vyrą Andžejų Ciborovskį (Andrzej Ciborowski). Po metų, 1971-06-10, jiedu susituokė. Susilaukė dviejų sūnų Artūro ir Adomo bei trijų anūkų: Povilo, Veronikos, Aleksandros. Anūkai visada ją vadino močiute Onute, kuri jiems primezgė daug kojinių, pirštinių, padovanojo siuvinėtų pagalvėlių, išmokė mylėti gėles ir žmones.

Su vyru apskrities įstaigoje Onutė dirbo trejus metus, paskui 10 – technikumė, kelerius Valstybiniame mašinų centre (POM). Po to metams išvyko į JAV. Grįžusi 1994 m. Seinuose su vyru atidarė privatų spaudos kioską. Gražiai sutarė jų šeima. Onutę ištiko insultas, 7 metams paralyžiuota dešinė kūno dalis. Vyras ir vaikai ją nuoširdžiai globojo. Reabilitacija negelbėjo, bet artimųjų meilė teikė jėgų gyventi. Nors nevaikščiojo, nekalbėjo, bet su šypsniu akyse stebėjo gamtą, gėles. Atpažindavo žmones. Visada ją matydavom besišypsiančią, nors neįgaliųjų vežimėlyje iki mirties...

2021 m. birželio 10 d. Ciborovskiai šventė auksinį vestuvių jubiliejų. Tai buvo ketvirtadienis, kaip ir sutuoktusių diena prieš 50 metų. Pamaldas atnašavo Seinų parapijos klebonas ir kun. Jaroslav Kalinovskij. „Mūsų artimieji kalba lietuviškai ir lenkiškai, tai ir čia norėjome pagerbti vieni

kitus. Žmona vežimėlyje, bet protin-ga. Su džiaugsmo ašaromis atnaujinome santuokos priesaiką. Neteko ilgiau būti kartu, nes po metų ji mirė. Vėl abu šie kunigai atnašavo šv. Mišias. Esame dėkingi jiems bei Seinų choristams, kurie gražiomis giesmėmis bažnyčioje ir kapinėse pagerbė buvusią savo choro dalyvę, – pasakoja Andžejus Ciborovskis. – Onutę pažinau 1970 m. spalio pradžioje, kai ji pradėjo dirbti Seinų apskrities įstaigos finansų skyriuje. Po kelių mėnesių pažinties nusprendėme, kad būsim kartu. Kartą kalėdojant kunigui Onutė buvo mano namuose, bet išėjo į kitą kambarį. Tada Seinuose vikaravo kun. Stanislas Vysockis (Stanisław Wysocki; dabar Augustavo-Gibų gaudynių šeimų kape-lionas). Staiga jis kreipėsi į mane: „Girdėjau, Andžejau, kad ruošiesi vesti.“ Žinojo, kad eina mūsų užsakai, kad planuojame kurti mišrią šeimą. Atsakaiu, kad taip. Tada jis tarė: „Bet juk ji lietuvė. Gal pasiieškotum kitos...“ Aš: „O ar svarbu, kokios ji tautybės, ar koks yra žmogus?“ Tada jis susimąstė ir pasakė, kad ne tautybė svarbi. Tačiau liko nuoskauda visam laikui. Daug pažįstu žmonių visokių tautybių ir nieks nieko neįžeidinėja, o čia kunigas... Gaila, kad kun. Stanislavo nebuvo šv. Mišiose per mūsų vestuvių 50-ąsias metines.“

Daug anksčiau jauniausioji Vailionių šeimos narė Onutė Ciborovska man papasakojusi apie Vidugirių kaimo veiklą. Ji sakė: „Didžiuojus savo gimtu Vidugirių kaimu ir veikliais žmonėm. Nuo sano ca dainuota, šokta, vaidinta. Vytauto Didžiojo garbei pastacytas ir išsaugotas akmeninis kryžus.“ Praslinkus 10 pokario metų Vidugirių jaunimas (veiklesni

Onutė Ciborovska

Iš šeimos albumo

Inscenizacija apie karžygę Emiliją Pliaterytę (rež. A. Nevulis)

Bronė Kasperavičiūtė-Jankauskienė, Onutė Stoskeliūnaitė-Grigutienė, Česlovas Zdanavičius, Jonas Stan-kauskas, Vacius Vailionis) nusprendė atkurti saviveiklą. Vaidinimą statant pagelbėti pakviestas Algirdas Skripka. Vaidintojų kolektyvas pasirinko vardą „Rūta“. Saviveikloje dalyvavo apie 140 žmonių. Pirmiausia suvaidinti Kymantaitės-Čiurlionienės „Pinigėliai“. Po metų vaidintojams vadovauti ėmėsi Antanas Jonuška, Kostas Kraužlys. Daug dalyvių tada rinkosi repetuoti, visiems neužteko vaidmenų, reikėjo imti kelis veikalus. Sėkmingai suvaidinta šiuos spektaklius: „Trys mylimos“, „Pragerti balakonai“, „Gudri našlė“, „Valsčiaus sūnūs“. 1957 m. įkūrus Vidugiriuose LVKD skyrių, vaidintojams vadovaujant Sigitui Vailioniui, pastatyta „Baisioji gadynė“. 1958 m. B. Nevulis padėjo parengti „Septynias ožkenas“. Dainų išmokė Vincas Valinčius iš Valinčių, šokių – Aldona Leončikaitė-Kislo (Kislo). Paskui dainų ir šokių mokė atvykę Kostas Sidaris ir Ona Aleksaitė. Režisavimo ėmėsi Algirdas Nevulis („Laisvės medis“, „Likimo bausmė“, „Tadas Blindas“, „1831 metai“, „Pilėnų kunigaikštis“). Chorui vadovavo Vincas Valinčius, Vlada Pajaujienė,

ilgiausiai – Kostas Sidaris. Po mokyklos reformos „Rūtai“ vadovavo Ieva Sidarienė. Dainoms vėliau grodavo Gediminas Nevulis iš Burbiškių. Paminėti „Rūtos“ gyvavimo jubiliejai.

Onutė pasidalijo tokiais prisiminimais: „1954 metais an Kūcos, tai jau tuom laiku Vidugirai buvo pradėję repetuoc „Pinigėlius“. Buvo pasiprašę Algirdų Skripkų režisuot. Jis tadu gyveneno an stancijos Vidugirų Būdoj. Bronė Kasperavičų vaidino Normantienį, apie jų ėjosi visas vaidinimas. Jos sūnų vaidino Klemensas Jurkiūnas, o Vitas Jankeliūnas buvo jos raikalų vedėjas Surinskis. Raudonauskus vaidino Janė Priclekų ir Česius Zdanavičius. Žydėlį vaidino mano brolis Vacius Vailionis. Jis man dzidelis pavyzdys. Norėjau tepgi ir paciko, dainavom trijose, paskui chorū. Su Juozu Jančulių gerai vaidinosi kabareti visokius bajerus iš gyvenimo, jis prigalvodavo, kad būt įdomu ir juokinga. Labai paciko, kap vaidinau karžygį Emiliją Platerytį. Viskas praėjo, alia nuotraukos liko ir prisiminimai geri.

Antanas Jonuška labai geras artistas buvo, jis vis dažniausia kunigų vaidino, cik Platerytės vaidinimi jis buvo bajoru. Daug kitų vaidino tadu ir kitais metais daug: Antanas Marčėkų

(Stoskeliūnas) su seserim Onu, Anelė Sinkevičų su Magdi Priclekų pirmam vaidinimi buvo kelnerėm. Repeticijos vykdavo vakarais kažkuro troboj, o gražesnėm dzienom lauki prie stubai.

Savam kaimi vaidinom, pas daugkų, ir pas Stoskeliūnus, ir kitur. Vienais metais Gudzauskų stubų padėjom patvarkyc, išbaigc, kad cik būtų galimybė vaidyt ir pasilinksmyt. Nuvažuodavom arkliais su vežimais, paskui, kap radosi traktorū, tai priekaboj mus vežė in Kreivėnus, Šeipiškių dvari, Krasnagrūdōs dvari pasirodzydavom su vaidinimu, dainom ir šokiais, Suvalkų jednostkėj buvom, Belistoki ir Varšuvoj su tautinėm mažumom koncertavom.

Kap vaidinimas palaipsniui pradėjo irc kasmet, tep Vidugirų choras vis gerai ir ilgai veikė. Pradžoj tai jam vadovavo ir dirigavo Moliušis Kastantas, atėjis in žantus pas Jurkiūnus. Jis pirmu balsu dainavo ir gali choristų šonu stovėdamas mosikavo rānkom, kad išaitų in taktų padainuoc. Jo žmonos Onos tėvas Grabliauskas buvo paimtas an karo ir negrįžo, ir jos mama Grabliauskienė Magdė (Valinčūtė) apsiženijo su Jurkiūnu Jonu. Šermenyse ir prie laidotuvių giedojo Kastantas Moliušis, Bronius Kuosa, Juozas ir Albinas Kuosa, Antanas Stoskeliūnas. Mūs mama tepgi ėj giedot, jos gražus balsas. Paskui Bronius Nevulių iš Būdos pamokino dainuot, jis po A. Skripkos perėmė ir vadovavo vaidinimu, jis dzirbo Vidugirų parduotuvėj pardavėju. Vidugirų chorū vadovavo Sanavaicis Vincas kurį laikų. Chorų vedė ir Algirdas Nevulis. Šokc mokino Onutė Aleksaitė.

Dzaugiuosi savo gimtu kaimu ir veikliais žmonėm. Nors jau tį negyvenu, bet vis rūpi. Linkiu jiem sėkmės ir ištvermės. Laikau kumščus už Vidugirų kapelę, katrai vadovauja armoninkas Jurgis Vaznelis. Jiej gražai susidraugavo su Šeštokų kapelū, vyksta bendros repeticijos tai Vidugiriuose, tai Šeštokuose, turėjo bendrų pasirodzymų, net kalendorus

Onutė Ciborovska dainuoja su Vidugirių ansambliu „Rūta“

Lietuvoj išlaistas su nuotrauku šitos mūs kapelos. Tai ar ne dzaugsmas mum visiems?.. Žinau, kad ūkininkam ne medus, bet kas gali gerai nuramyc ir paguosc, jei ne daina ir muzika?..

Labai mėgstu dainų, mėgstu skai-cyc „Aušrų“, dalyvauju Sainų lietuviškam ir lenkiškam chori.“

Onutė pasakojusi ir apie savo šeimą: „Šeimoj užaugom septyniese. Mūs tėvai tai Jonas ir Veronika (Baliūnaitė iš Paliūnų) Vailioniai. Vacius buvo vyrausias iš vaikų. Jis gimė 1930 m. gimtuose namuose Vidugiriuose.

Tėvai per karų išvyko į Lietuvą. Pasiėmė ir mažus vaikus: Vacių (jam tada buvo 10 metų), Juozų Sigitų, Algirdų, Gražinų. Lietuvoj gimė sesutės Emilija, Gema. O grįžus į Vidugirus gimiau aš – Onutė, jauniausia. Visi turėjom gerus balsus. Juos paveldėjom cikrausia iš mamos ar ir močutės. Iš Lietuvos grįžom visi po keturų metų.

Visi kūrėm šeimas. Ir, rodos, dzidelė Vailionių šeima, bet kap greitai iškrikom. Kap paukščai iš gimto lizdo išskridom nepastebėji, kad sanstancys tėvai liko pacys su nemažu – virš 20 ha ūkiu. Tėvukas ieškojo išeities, kap neprarasc žamės. Kaimi susitarė keliese

kaimynai – sumetė krūvon nuosavas žames, dalijosi bendrom mašinom. Sukūrė kooperatyvų, jo pirmininku išrinko mūs tėvų Jonų Vailionį ir kokių laikų bendrai ūkininkavo. Bet neilgai vyko bendravimas, paskui žames atsiėmė kiekvienas savo. Paskui žami tėvai adavė susikūrusiam Vidugirių kolūkiu už rentų. O pacys atsikėlė gyvenc in Sainus pas dukrų Gražinų buti. Stebino tėvų įgimta meilė kaimu, žamei, širdžį spaudė, kap macydavom senukus tėvus, katriej senatvį susciko miesti, ilgėdamiesi kaimo, kiemo. Mama kartais užsimiršus aidavo vištų palesyc, tėvas – dalgio galšc. Senukam lyg oro trūko, miestas buvo lyg kalėjimas. Kap patarlė sako: „Senų medžių neverta persodyt.“

Onutės mama Veronika Vailionienė nuo jaunų dienų mėgo dainą, giedojų prie velionių, atmintinai visas giesmes mokėjo. Mylėjo kaimą, vaikus. Vaclovas turėjo vaidintojo gyslelę, noriai dalyvavo ir su Vidugirių vaidinimais daug kur keliavo. Jam tekdavo pagal charakterio bruožus komiški vaidmenys. Vaidino pjesėje „Pragerti balakonai“ ir kitose.

Po vaidinimų vykdavo vakarėliai. Syki per tokį vakarėlį Vaciumi krito

į akį Emilija Žukauskaitė iš Burbiškių, o jos broliui patiko Vaciaus sesuo Emilija. Taip jie susikeitė seserimis tais pačiais vardais, skiriasi vien jų mergautinės pavardės.

Vacius ir kiti, palikę gimtinę, labai nudžiugo, kai į ją sugrįžo ir dalį žemės iš Vidugirių kolūkio atpirko Vaciaus vienintelis sūnus Juozas su šeima. Į gimtinę, kuri jaunystėje paragavusiems lengvesnės duonos vaikams nelabai rūpėjo. Ir vėl, kaip ir tėvus senatvėje, tarytum pašaukė praecis, kaimiška prigimtis. Kaip gera, kad gimtinė neprarasta, kaip malonu ten nuvažiuoti, apkabinti vaikystės svyrūonėlių berželį, pasėdėti ant priesvirnio (išlikęs svirnelis dar senelio statytas, priskirtas paveldui). Elenos ir Juozo Vailionių visi vaikai muzikalūs, dainingi, dar daugiau teikia gimtinei grožio. Džiugina populiarėjanti Vaciaus anūko Raimundo Vailionio ir jo žmonos Ritos sukurta muzikinė grupė „In-Taktu“.

Kastulė Žukauskienė pasakojo: „Vaciaus Vailionių mama buvo labai šauni pokštinkė, tai su ja visuomet buvo linksma ir gera visiems. Per laukų šventinimą prie Vailionių namų būdavo altorėlis papuoštas. Nuo Vailionių kai pradeda eit procesija su giesme ir malda, tai ties Stoskeliūnais sustoja, kur kitas altorėlis, prie Vidugirių kryžiaus – trečias, ir prie Sinkėvičių paskutinis, ketvirtas. Atsėjus javus pavasarį vykdavo laukų šventinimas einant prie altorėlių. Giedodavo eidami Visų šventųjų litaniją. Eidavo visas kaimas ir vaikai maži. Kryžių kai statyta, visi padėjo. Vidugiriuose vežė akmenis arkliais iš kelių ūkių, iš Zdanavičių daugiausia. Ir paskui Vidugiriuose statė.“ Juozas Vaina (Kastulės tėvas) porą sykių važiavo į Suvalkus leidimo kryžiui statyti.

Jonas Pajaujys straipsnyje „Vidugiriai“ („Aušros“ 1981 m. 2 nr.) rašė: „1955 m. Vidugirių vaidintojų kolektyvas pasirinko sau „Rūtos“ vardą. Ansamblio pirmininku išrinktas Antanas Jonuška. Ansamblis buvo labai

veiklus. 1956 m. jam vadovavo Antanas Jonuška, Kostas Kraužlys ir talkino A. Skripka. Tais metais paruošė scenai ir suvaidino 4 veikalėlius: „Trys mylimos“, „Pragerti balakonai“, „Gudri našlė“ ir „Valsčiaus sūnūs“.

Kaimo kultūrinei veiklai sustiprėti padėjo 1957 m. įsisteigęs LVKD būrelis. Tais metais suvaidinta, Sigitui Vailioniui vadovaujant, „Baisioji gadyne“. 1958 m. Bronius Nevulis iš Būdos (dirbęs pardavėju Vidugirių krautuvėje) padėjo paruošti „Septynias ožkenas“, liaudies dainų išmokė ūkininkas Vincas Valinčius iš Valinčių, o šokių grupei talkino Aldona Leončikaitė.

Vidugirių kaime kultūrinė veikla sustiprėjo tada, kai atvyko lietuviai mokytojai. Pirmieji įsijungė į šį garbingą darbą: Kostas Sidaris ir Ona Aleksaitė. Pakilo vaidybos, dainų ir šokių meninis lygis. Imtasi statyti rimtesnius dramos veikalus. Ansamblio vaidybos srityje daugiausia nuveikė Algirdas Nevulis. Jo režisuoti: „Likimo bausmė“, „Tadas Blinda – svieto lygintojas“, „1931 metai“, „Pilėnų kunigaikštis“ ir kt.

Chorui vadovavo: Vincas Valinčius, Vlada Pajaujienė, bet ilgiausiai dirbo Kostas Sidaris. Tautinių šokių mokė: Ieva Sidarienė, Algis Uzdila, Jonas Nevulis.

„Rūtos“ ansamblio veikloje dalyvavo apie 140 asmenų. Čia išvardijami aktyviausieji ir ilgiausiai dirbusieji: Antanas Jonuška, Jonas ir Jurgis

Stankauskai, Ona Grigutienė, Bronė Jankauskienė, Kostas Moliušis, Bronius Pečiulis, Ona Maksimavičienė, Leonas Gudzauskas, Kostas Vaznelis, Vitas Drūtys, Vincas Vailionis, Antanas Stoskeliūnas, Ona Vailionytė, Vitas Jankeliūnas, Algirdas Liškauskas, Jonas Kasperavičius.“

Po mokyklų reformos išsikėlus mokytojams, Vidugiriuose kultūrinė veikla susilpnėjo, bet nutrūko. Pasilikusi mokytoja Ieva Sidarienė globojo chorinę grupę, kurioje dalyvavo: Julija Šimčikaitė, Onutė Kuošaitė, Emilija Zubavičiūtė, Onutė Markevičiūtė, Marytė Černelytė, Onutė Vasiliauskienė, Ieva Sidarienė. Dainuoti mokė Juozas Nevulis iš Burbiškių kaimo.

„Aušros“ 1962 m. 5 nr. 2 p. rašoma: „<...> po III LVKD Suvažiavimo meninėje dalyje pasirodė Žagarių ir Vidugirių saviveiklos rateliai.“ O 1965 m. 9 nr. 4 p. spausdinama Vidugirių ansamblio „Rūta“ dalyvių nuotrauka bei rašoma: „<...> nebaisios jiems pūgos. Vidugirių kaime veikia stiprus „Rūtos“ ansamblis, šio ansamblio dalyviai nesigaili savo

Kabarete su Juozu Jančiuliu

jėgų ir darbo saviveiklai. Padedant mokyt. A. Nevuliui išmoko gražų scenos veikalą „Laisvės medis“, su kuriuo jau pasirodė scenoje. Šiais metais „Rūtos“ ansambliui sukanka 10 metų. Šia proga Vidugirių kaime buvo suruoštas suvažiavimas, kurio metu koncertavo minėtas ansamblis.“ „Aušros“ 1970 m. 18 nr. Jurgis Valinčius pamini, kad Vidugirių kaimo ansambliui „Rūta“ – jau 15 metų.

2022 m. vasario 25 d. mirė
**A. A. ONUTĖ VAILIONYTĖ-
CIBOROWSKA.**

Nuoširdžiai dėkojame Seinų lietuvių bažnytiniam chorui už gražias giesmes bei maldas per Velionės šermenis ir laidotuves.

**Dėkingi Onutės vyras Andrzej Ciborowski,
vaikai, mārčios ir anūkai**

2022 m. birželio 9 d. į amžinybę išėjo
A. A. MARYTĖ MARKEVIČIENĖ
iš Punsko.

Nuoširdžiai dėkojame kaimynams, giminaičiams, draugams, pažįstamiems, įstaigų darbuotojams ir visiems, kurie lankėte ir padėjote Velionę į paskutinę kelionę. Dėkojame už užuojautos žodžius, aukas, gėles, parapijos kunigams už atnašautas šv. Mišias, giesmininkams už gražiai sugiedotą rožančių ir giesmes. Visiems tariame labai ačiū už bendrą maldą ir suteiktą visokeriopą pagalbą.

Dukros ir anūkai su šeimomis

Apie filmą

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

Irma: Ar žiūrėjai vakar 19 valandą filmą „Pavogtos svajonės“, apie kurį Tau buvau minėjusi?

Danutė: Deja, ne. Vakare turėjau pagloboti brolio vaikus. 19 val. dar buvome lauke. *Kaip nesistengiau*, niekaip negalėjau jų prikalbinti eiti namo.

Irma: Gaila... Tikrai verta jį pažiūrėti. Šis filmas dar kartą bus rodomas šeštadienį 20 val.

Danutė: *Bendrai* galėčiau jį susirasti internete. O kuo tas filmas toks įdomus?

Irma: Nenoriu visko pasakoti. Pasakysiu tik viena: įdomu stebėti, kaip pokyčiai šalyje keičia pagrindinį filmo herojų.

Danutė: O kas jis?

Irma: Tai jaunas *businessmenas*. Gražus, aukštas, lieknas, su *bicepsais*. Kaip ir reikėtų tikėtis, ne viena mergina *į jį įsimylėjusi*. Bet ne tai svarbu. Įdomiausia – kaip pkoasikeičia jo patogus gyvenimas ir jis pats dėl šalyje kilusios krizės. Ta krizė *apsprendžia* vyriškio likimą. Vis dėlto visas filmas *persmelktas optimizmu*.

Danutė: Na, tikrai sudominai. Daugiau nepasakok – šeštadienį būtinai pažiūrėsiu.

Irma: O ką dabar veiksi? Gal norėtum eiti su manim pasivaikščioti?

Danutė: Atleisk, bet šiandien aš *ne nuotaikoje*.

Irma: O kas atsitiko?

Danutė: Tėtė ėmė man *išmetinėti*, kad per mažai padedu mamai. O man pastaruoju metu visai trūksta jėgų... Nežinau, *kame čia reikalas*.

Irma: Kiekvienam kartais pasitaiško būti *ne formoje*.

Danutė: Dažnokai jaučiuosi pavargusi, sunku susikaupti.

Irma: *Matomai*, atėjo metas rimtai pailsėti... *Jei tikėti* psichologais, dauguma žmonių nesugeba tinkamai pailsėti nei po darbo, nei

savaitgaliais, nei per atostogas. O juk poilsis nepaprastai svarbus...

Danutė: Tu teisi...

***

Neigiamosios tariniu einančios formos nevertotinos šalutiniuose sakiniuose nuolaidai žymėti, kai nereiškiamas neigimas, pvz.: *Kaip nesistengiau (Kad ir kaip stengiausi; Nors ir labai stengiausi)*, *niekaip negalėjau jų prikalbinti eiti namo. Kaip nekeista (Keista; Kad ir keista; Nors ir keista)*, *vakarėlis pavyko*.

Bendrai nevartojamas išvadiniu (apibendrinamuoju) žodžiu, pvz.: *Bendrai (Apskritai) galėčiau jį susirasti internete. Bendrai (Apskritai) jis stropus mokinys.*

Biznesmenas ir *bicepsai* – neteiktinos svetimybės. Vietoj jų reikėtų vartoti žodžius *verslininkas* ir *raumenys*. Taigi ne *biznesmenas su bicepsais*, o *raumeningas verslininkas*.

Su veiksmazodžiu *įsimylėti* prielinksnis *į* nevartojamas veiksmo objektui reikšti, pvz.: *Kaip ir reikėtų tikėtis, ne viena mergina į jį įsimylėjusi (jį įsimylėjusi).*

Veiksmazodis *apspręsti* nevertotinas verstine reikšme „sąlygoti, lemti“, pvz.: *Ta krizė apsprendžia (nulemia) vyriškio likimą.*

Su veiksmazodžiu *persmelkti* objektui reikšti vartojamas kilmininkas, ne įnagininkas. Taigi ne *persmelktas kuo*, o *persmelktas ko*, pvz.: *Vis dėlto visas filmas persmelktas optimizmo. Mūsų mokytojo žodžiai buvo persmelkti ne liūdesio, bet pykčio. Staiga salėje pasigirdo džiaugsmo persmelkta melodija.*

Vietininko negalima vartoti daikto būviui, būsenai ar požymiui reikšti, pvz.: *Šiandien mokytojas ne nuotaikeje (be nuotaikos, prastos nuotaikos, prastai nusiteikęs). Sportininkas, dalyvaudamas žaidynėse, buvo ne formoje (prastos, blogos formos). Kame čia reikalas (Koks čia reikalas; Kas (čia) yra; Kas (čia) nutiko)?*

Veiksmazodis *išmetinėti* nevartojamas reikšme „prikaišioti,

prikaišioti“, pvz.: *Tėtė ėmė man išmetinėti (prikaišioti, priekaištauti), kad per mažai padėdų mamai.*

Matomai neturėtume vartoti įterptiniu žodžiu nuomonei reikšti, pvz.: *Matomai (Matyt), atėjo metas rimtai pailsėti... Matomai, (Turbūt) jau laikas eiti miegoti.*

Bendratis su jungtuku *jei(gu)* nevartotina sąlygai reikšti, pvz.: *Jeigu tikėti (Jeigu tikėjime) psichologais, dauguma žmonių nesugeba tinkamai pailsėti nei po darbo, nei savaitgaliais, nei per atostogas. Jeigu kalbėti (Jeigu kalbėjime, kalbėjime; Kalbant) tiksliau, darbas atliktas pavyzdingai.*

Įmonė EMISKAR

Vitas Pečiulis
Mokyklos g. 35
16-515 Punkskas

Kokybiškai ir greitai montuojame oro kondicionierius bei šilumos siurblius.

Parenkame reikiamą kondicionierių/šilumos siurblių bei užtikriname konkurencingas kainas.

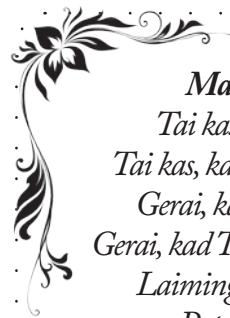
Tel. 502 026 107
emiskar@op.pl

Įmonė ARTROM

Žemės kasimo, išvežimo darbai

Atliekame visus žemės kasimo, lyginimo, pakrovimo į sunkvežimius darbus, taip pat griovimo darbus.

Skambinti: Artūrai tel. 697 528 316 arba
Romui tel. 514380060

Mama, močiute, promočiute,

Tai kas, kad smilkiniai jau bėga,

Tai kas, kad skauda ką ir būna neramu.

Gerai, kad širdyje jaunystė nesušala,

Gerai, kad Tu gyventi, juoktis, dirbti vis gali.

Laiminga, kad ištiest pagalbos ranką,

Patart, paguost, padėt gali,

Kad Tau vis dar jėgų užtenka

Ir nuovargio per daug dar nejauti.

Teneužgęsta Tavo laimės švyturys,

Tenepavargęst stiprios rankos ir širdis.

Laiminga būki visada su jauna šypsena veide.

Liepos 12 d. **Anelė Batvinskienė**
iš Trumpalio kaimo švęs 90-ąjį jubiliejų.
Nuoširdžiausius sveikinimus siunčia

*Sūnūs, marti, anūkai su šeimomis ir gražus
proanūkių pulkelis*